

ZUIDLANDEN ZORGT VOOR GELDPIJN BIJ GEMEENTE

APRIL 2023

NEEM MEE ÉCHT ALLES OVER LEEUWARDEN

liwwavadders

HUIZE KWAST: ALLES IS VERANDERD

PETER SCHLEIFFERT: AMBTENAAR STAAT VAAK LIJNRECHT TEGENOVER DE BURGER

Hayo Apotheker LEEWARDEN IS MIJN STAD GEWORDEN PAG 2	Remco Schaafsma RUIME LUXE SLOEPEN PAG 6	Sjoerdsje Engström-De Graaf AFSLANKTHEE WAS MOOIE HANDEL PAG 10	Berber Triemstra IK BEN EEN STOK ACHTER DE DEUR PAG 22
---	---	--	---

DUURZAME FILTERKOFFIE IS TOCH GEEN PORNO?

Leeuwarden is mijn stad geworden

Als ik nu terugkijk op die dertig jaar constateer ik dat het zetten van grote stappen alleen maar is doorgegaan

Leeuwarden is mijn stad geworden. En dat wist ik niet van tevoren, toen ik als 43-jarige burgemeester van Veendam in 1993 naar de Friese hoofdstad mocht om daar dit prachtige beroep uit te oefenen. En na vijf intensieve Leeuwarder jaren in het kabinet-Kok II terecht kwam als minister van landbouw. Maar dat weet ik nu wel nadat ik via Steenwijkerland terugkeerde op het Friese bestuurstoneel en de grote klus mocht doen van de eenwording van Sudwest-Fryslân en begin 2020 het rondje kon afmaken via Franeke en Dokkum. En nu zowel veel in Leeuwarden ben en dingen doe als op de Burd in Grou. En heb ontdekt hoe mooi die combi is.

Leeuwarden liep lekker toen in 1998: Cambuur ging na vijf nacompetitiejaren weer terug naar de eredivisie, het Ljouwerter Skûtsje was voor het eerst in de geschiedenis kampioen geworden, de euforie van de Elfstedentocht in 1997 galmde nog na ('Leeuwarden is echt het einde', de slogan bij de finish op de Bonkefeart, kwam daarna in het stadion te hangen), de economie liep goed en de Hemrik stroomde vol, de Haak om Leeuwarden was na een intensieve lobby op de kaart gekomen, en de westkant van de stad ontwikkelde zich tot WTC-gebied met de Slauerhofflaan daarachter. De binnenstad als 'huiskamer van Fryslân' werd na de opening van de Harmonie aan het Ruiterskwartier een begrip en kreeg een aanpak. En: Achmea had besloten zich tussen station en Zaailand te vestigen. Een inspirerende maquette van architect

Abe Bonnema had de gemeenteraad in het voorjaar van 1998 overtuigd en enthousiast gemaakt voor de hoogste kantoortoren boven Zwolle en de grote betekenis voor de stad en Noord-Nederland.

Tegen die positieve dynamiek ontstond het smeuge stadsblad Liwwadders van Andries Veldman. Nu al 25 jaar een zichzelf bedruipende uitgave met leuke verhalen maar voor veel stadsbestuurders ook minder leuke observaties. En dat maakt een stad een Stad: satire, humor, een knipoog, ironie, scherpe kritiek, harde analyse. En dat zo'n 10 keer per jaar. Fergees. Nou, su. Deurgaan, jonge!

Als ik nu terugkijk op die dertig jaar constateer ik dat het zetten van grote stappen alleen maar is doorgegaan: de structuur-schets 'Leeuwarden Open Stad' die het college in 1995-1996 maakte is een stevige basis voor de gebiedsontwikkelingen die we nu allemaal kunnen zien: Zuiderburen, Techum, Wiardaburen. Belangrijk voor Leeuwarden, die na de uitbundige groei van de forensendorpen buiten de stad echt wel wat had in te halen en dat nu ook al jaren fors doet. Met de complimenten aan de gemeentebesturen van deze eeuw!

Ook de grote vernieuwingen van bestaande woonwijken, de verbeterde infrastructuur en met name de inspanningen op het terrein van het sociaal domein, onderwijs en zorg maken dat Leeuwarden zijn functie als stad die betekenis heeft voor veel mensen probeert waar te maken. Leeuwarden is een complete, leefbare stad.

EN: HET BEELD VAN LEEUWARDEN ALS HOOFDSTAD EN ALS ECONOMISCH CENTRUM VAN FRYSLÂN IS ONMISKENBAAR VERSTERKT. NIET ALLEEN DOOR DE FEITEN, MAAR OOK DOOR HET ZELFBEELD EN ZELFBEWUSTZIJN EN OOK HOE DE BUITENWACHT ERNAAR KIJKT.

De feiten: NHL Stenden Hogeschool, met 24.000 studenten, waarvan bijna 20.000 in Leeuwarden. Het nieuwe Fries Museum en het vernieuwde Nationaal Keramiek Museum Prinsessehof, het nieuwe Zaailand, de mooie binnenstad met veel hoogwaardige winkels en horeca, de Elfstedenhal, de nieuwe bedrijventerreinen aan de westkant van de stad. Toen ik eind 1993 mijn installatiespeech hield en onder het motto Werk, Werk, Werk stelde dat ik trots was op een Leeuwarden dat – ook toen al – zeker evenveel banen had als Drachten, Heerenveen en Sneek samen en dus de trekker was van de Friese economie, werd ik amper geloofd. En later door het journaal erop bevraagd. Maar het klopte wel. En nog steeds. Ook in de rest van Fryslân is na de naoorlogse ontwikkeling van Drachten en de economische groei van Heerenveen dit niet meteen het beeld. Maar daar gaat het ook niet echt om: wel om het feit dat de steden – vierhoek Leeuwarden, Drachten, Heerenveen, Sneek – een interessant stedennetwerk met ruim 210.000 inwoners is, dat ertoe doet in het land. En het verschil kan maken. Ook in de komende 30 jaar. Met de krant van Veldman als watcher. Deurgaan jonge!

HAYO APOTHEKER

Stadsblad liwwadders 25 jaar!

In september 1998 verscheen het eerste nummer van het Stadsblad Liwwadders. We zijn meer van het vooruitkijken, maar in dit geval maken we graag een uitzondering.

We berichtten over een volkstuinoproer in Huizum. 'De ouderen zitten altijd op de schopstoel', vertelden LEMMY EN FRITS DEM-MINK. De bewoners van de Auke Stellingwerfstraat gaan niet op vakantie maar zitten thuis gezellig te rummi-kubben. Burgemeester LOEKIE VAN MAAREN klaagde over hoe armoedig Liwwadders erbij liepen. Rondleidster ANNEMIEKE zei dat ze in principe toeristen geen onwaarheden vertelde. KOOS REINSMA haalde nog eens het verhaal aan over meesterkraker Aage M. Hotelier CHRIS VAN DEN BERG was kwaad op de gemeente: 'Ze komen niet bij mij aan de borst.' KLAAS KASMA zat te wachten op klanten en belde ze midden in de nacht op: 'U had een tafeltje gereserveerd. Komt u nog?' HERRE VAN DER HAAG was blij met het tv-programma Eigen Huis en Tuin. De broers YKE, HERRE EN WESSEL waren in 1999 maar vast begonnen met hun jubileumviering (een jaar later vierden ze hun 50-jarig bestaan). 'De pet is de pet niet meer', verzuchtte pettenverkoper PIET HULSHOFF in een van onze eerste nummers.

LIWWADDERS JAZZCAFÉ IN DAX GASTROBAR • GROTE HOOGSTRAAT 32
ZONDAG 7 MEI 16.00 U • STANIMIR LAMBOY (BULGARIJE) GITAAR • GABRIELE BERTOSSI (ITALIË) BASS • ANDRÉ VALKENBURG DRUMS • ENTREE 5 EURO

Ondertussen kregen we van de VVV de vraag of we wat wilden doen met het brugwachtershuisje van de Wirdumerpoortsbrug (Beursbrug). Reclame maken voor onszelf vonden we niet zo'n goed idee. We kozen ervoor om kunstenaars en kunstmakers een podium te bieden. Meer dan tweehonderd van hen maakten hier gebruik van en toverden het huisje iedere maand om in een verrassend kunstpaleisje. Dat ging prima, iedereen blij, tot een wethouder om onverklaarbare redenen vond dat een kapper beter in het huisje zou passen.

In debatcentrum De Bres was ARD SCHENK te gast en ook HENK KROES van de Elfstedenvereniging. We organiseerden in samenwerking met de Leeuwarder Courant lunchdebatten over de gezondheidszorg. Dat ging prima, iedereen blij, tot een nieuwe LC-hoofddirecteur de voorkeur gaf aan debatten in zijn atrium om als pr-instrument te kunnen dienen. Deze degradeerden alras tot lezingen, zoals die met CDA'er HENK BLEKER.

In café De Ossekop gingen we in gesprek met politicus TUNAHAN KUZU (DENK), die uiteindelijk toch een

hand kreeg van Lute Spandau. We organiseerden een vastgoedfeest rond ambtenaar FRANS JANSEN met makelaar DIRK HOEKSTRA, wethouder HENK DEINUM en architect Rein Hofstra van de kritische noot. GERARD DE KORTE, de bisschop van Groningen, praatte ons bij over de perikelen in de katholieke kerk. Hoofdredacteur RIMMER MULDER gaf als republikein een revolutionaire rede voorafgaand aan Koninginnedag.

Op het internet waren we al vroeg actief onder de naam www.leeuwarden.cc. De uitnodiging kwam van ROBERT DIJKSTRA van Taranet. Hij vond onze informatie interessant genoeg om met de wereld te delen. Later werd www.leeuwarden.cc het huidige www.liwwadders.nl

Dit is een verre van volledige greep uit onze publicaties en activiteiten. Wat gaan we doen in dit jubileumjaar? Een boek? Een debat? Een wandeling? Een bustocht? Muziek? We houden u in de komende nummers op de hoogte.

ANDRIES VELDMAN

HUIZE KWAST:

ALLES IS VERANDERD

Advertorial • Foto's: Simon van der Woude

Côte de boeuf, met beurre café de Paris, knoflookjus, pepersaus...

'Alles in Huize Kwast is veranderd. Ik vond het niet meer passend bij de tijd.' Eigenaar Erwin van der Meulen heeft de deuren van zijn restaurant aan de Nieuwestad 75 weer geopend. Na een ingrijpende verbouwing van drie maanden staat de bekende horecazaak er weer fantastisch bij.

'Gisteravond zat de zaak alweer mooi vol met mensen die gezellig in onze nieuwe zitjes aan een cocktail zaten. Dit is een plek voor lunch, diner en een borrel', vertelt Erwin en wijst op het nieuwe meubilair, de halfronde zithoecken en de op maat gemaakte bar. Het nieuwe interieur bevat bordeauxrode en paarse kleuren en alles is tot in detail afgewerkt. 'Het was een ingrijpende verbouwing, waarvoor we de deskundigheid van het vormgeversbureau Studio OAK uit Heerenveen hebben ingeschakeld.' OAK heeft een stijlvol en tijdloos ontwerp gemaakt dat voor een deel bestaat uit natuurlijke materialen, zoals eikenhout.'

Een aantal mensen kennen Huize Kwast nog onder de naam De Stadthouder, maar nu de verbouwing is afgerond zullen mensen ons herkennen als de plek waar borrelen, gastvrijheid en gezelligheid centraal staan. Erwin is ook eigenaar van Grand Café De Brass, twee panden verderop aan de Nieuwestad, en van Du Nord in de Doelesteeg.

'Met Huize Kwast hebben we een goede naam opgebouwd. Onze gasten komen bijvoorbeeld graag langs voor onze cheeseca-

'Het unieke uitzicht over de stadsgracht is behouden gebleven'

De naam Kwast verwijst naar het leven van Henriëtte Kwast, een van de jeugdvriendinnen van de wereldberoemde Leeuwarder danseres en 'spionne' Mata Hari. De dames Kwast genoten van het leven, een sfeer waar Huize Kwast zich graag bij aansluit.

ke, ik durf gerust te zeggen dat we met de cheesecake ons onderscheiden van de rest. Daarbij is de menukaart ook compleet vernieuwd. Op de lunchkaart hebben wij nu de shared lunch, een mix van diverse gerechtjes van de lunchkaart die je met elkaar kunt delen. Voor diner hebben wij klassiekers op de kaart staan, zoals de entrecôte en de black-angus burger, maar ook een aantal exclusieve gerechten, zoals gesmoorde prei in

norivel en côte de boeuf. Voor vi-slieffhebbers is er de catch of the day en voor vegetariërs is er ook voldoende keuze.' 'Het smaakt allemaal heerlijk en wordt met liefde door onze koks bereid,' zegt Mariëlle.

Mariëlle Born houdt zich bezig met meerdere HR-facetten, zoals het voeren van sollicitatiegesprekken, de proeftijd- en de functioneringsgesprekken. 'In de zomer hebben we zo'n negen-

tig personeelsleden rondlopen. Er is gelukkig weinig verloop, dat zegt wel iets over de sfeer waarin we werken. We steken tijd in een goede opleiding en verwachten in ruil daarvoor klantvriendelijkheid en een zeker ambitieniveau.'

Omdat in het nieuwe ontwerp de nadruk ligt op het borrelen is er bij de bar een speciaal cocktailstation gemaakt. Het personeel heeft een cocktailtraining

gevolgd om de perfecte cocktails te serveren. Ook buiten kun je genieten van deze heerlijke drankjes. Het unieke uitzicht voor de bezoeker van de terrassen van Huize Kwast (en van De Brass) over de stadsgracht is behouden gebleven. Voor het pand is een gloednieuw en kleurrijk terras geplaatst. Het is een groot terras wat doorloopt tot over de brug, wat overigens ook een mooie plek is om foto's te maken.

...groene asperges, gegrilde maiskolf en rosevalaardappel

Het Stadsblad Liwwadders (sinds 1998) wordt gemaakt door: André Keikes, Aly van der Mark, Klaas Kasma, Eric Hoekstra, Lisanne van der Ploeg, Henk Weiland, Luuk Inberg, Anton Feddema (vormgeving), Simon van der Woude (fotografie), Keimp Pijpstra (webbeheer), Remco Jan Veldman (acquisitie, Titus Oomes (verspreiding) en Andries Veldman (organisatie en acquisitie). Liwwadders verschijnt tien keer per jaar en wordt verspreid in de gemeente Leeuwarden en in de randgemeenten (zie op pagina 5). Daarnaast wordt de krant geplaatst op onze website www.liwwadders.nl Al onze activiteiten worden ondersteund door Facebook, Twitter, Instagram (Roosmarijn Haring) en een dagelijkse nieuwsbrief. Niet onvermeld mag blijven dat bepaalde advertentieverkopers misbruik maken van onze titel. Er is maar één Stadsblad Liwwadders en dat hebt u nu in handen. Een krant die lezers, middenstanders, vrijwilligers en kunstenaars serieus neemt. Wilt u communiceren met deze groepen, bel dan naar Andries Veldman (058-2133138) of mail naar info@liwwadders.nl Stadsblad Liwwadders wordt gedrukt bij Flevodruk in Harlingen.

DONATEURS ZIJN BROODNODIG VOOR GOEDE JOURNALISTIEK

- WIJ BEDANKEN (NIEUWE) DONATEURS HARTELIJK VOOR HUN BIJDRAGE (VERMELD UW ADRES ALS U BELANGSTELLING HEEFT VOOR ONZE DONATEURSBIIJENKOMST)
- DOE MEE, DONEER! KIJK OP WWW.LIWWADDERS.NL

BOEL

BALLS • BITES • BEERS

BOEL IN ZALEN SCHAAF

Advertorial • Foto's Annemarie Seunnenga

DÉ PLEK VOOR EEN MOOIE AVOND

Jeu-de-boulesbar BOEL is een van de nieuwe gebruikers van Zalen Schaaf in de Breedstraat. 'Schaaf blijft op de gevel staan, maar ik denk dat ook BOEL in Leeuwarden snel een begrip zal zijn', zegt bedrijfsleidster Lolita Bult. De grote zaal van het voormalige uitgaans- en vergadercomplex heeft een metamorfose ondergaan. Lolita Bult omschrijft de huidige sfeer als relaxt en ongedwongen.

De inrichting houdt het midden tussen een Caraïbische brasserie en een Frans dorpsplein waar petanque, het bekende spel met de metalen ballen, wordt gespeeld. 'Gezelligheid staat hier voorop. We hebben een jong enthousiast team met een chef-kok die verrassende gerechten weet te serveren. Dat maakt dat ook als je niet wilt boulen of als de banen bezet zijn, je hier welkom bent. Borrels, bites, boules en bordspellen, we hebben voor iedereen een Boel te bieden', zegt Lolita vrolijk.

De acht jeu de boulesbanen in de grote zaal is de eerste fase van de ontwikkeling. Hierna volgen aanpassingen aan de foyer en de

Lolita Bult heeft veel ervaring in het horecavak en ook het beoefenen van het balspel jeu de boules is haar niet vreemd. De ontwikkeling van het voor Leeuwarden nieuwe concept ziet zij met vertrouwen tegemoet. 'Voor Leeuwarden is dit nieuw, maar eigenaar Merijn Goris heeft al zo'n Boulesbar in Groningen en dat loopt geweldig. Het is gewoon iets compleet nieuws in het hart van Leeuwarden.' Vrijdag 7 april verrichtte wethouder Gijs Jacobse de opening. Hij vertelde blij te zijn dat het historische pand weer een prachtige culturele ontmoetingsplek is.

'WE ZORGEN HIER VOOR EEN ONTSPANNEN SFEER'

tuinzaal. De keuken is gemoderniseerd en in het midden van de grote zaal is een bar geplaatst. Het oude poppodium is omgebouwd tot hip terras waar de bezoeker, gezeten in makkelijke fauteuils, overzicht heeft op de spelers in de zaal. Diverse tafels

met stoelen, grappige kleurrijke muurschilderingen en teksten, zelfs de toiletten zullen je verrassen.

De boekingen voor de jeu de boulesbanen komen al binnen. Teamuitjes, vriendengroepen,

families, met of zonder balgevoel, iedereen kan hier een gezellige tijd hebben. 'Kom langs en we garanderen je een leuke avond'. Lolita Bult ziet de bedrijvigheid om haar heen. 'We zorgen hier voor een ontspannen sfeer en een leuke activiteit. Ik

zou zeggen: neem je vrienden of collega's mee naar dit nieuwe ontmoetingsplek. BOEL is dé plek voor een mooie avond. In het weekend zijn we ook 's middags open. Bel voor een reservering, boek via de website of kom gezellig langs.'

KLAAS K. TE L.

Wij mannen gaan eerder dood door stress

Weet je hoe het komt dat vrouwen gemiddeld ouder worden dan mannen, zei ik tegen iemand die me erop aansprak dat ik over een paar weken weer een kruisje bij mijn leeftijd kan schrijven. Hij wist het niet. Als je wilt, zal ik het vertellen, zei ik. Het zit namelijk zo, wij mannen gaan eerder dood door stress. Er werden een paar schouders opgehaald. Hebben vrouwen dan geen stress, werd me gevraagd. Ja natuurlijk wel, maar anders. Zodra een vrouw stress heeft, gaat ze dat in de relatie. Als een vrouw stress heeft, is dat meestal de schuld van de man. Die moet er voor zorgen dat ze begripvol wordt opgevangen. En er met haar over praten. Het liefst een hele avond lang. Op straffe van huilpartijen en doodswijgen. Waar een man dan weer stress van krijgt.

Dat een man soms gestrest van zijn werk komt, is minder erg. Ten eerste is hij een man, ten tweede moet hij ook thuis nog alles regelen, er ook voorbijgaand dat de man zijn veertig uurtjes wel volmaakt en zij

een baantje heeft voor 16 uur, en ten derde moet hij ook nog de kinderen en het huishouden doen. Als je oud wilt worden als man, moet je hier sowieso nooit tegen ingaan. Op dat moment is de vrouw op het oorlogspad en moet jij de klappen opvangen. Niet doen dus. Doe je het wel, is het gevolg dat zij haar ergernis en stress kwijt is, terwijl jij wordt opgezaagd met haar problemen. Maar doe je het niet, dan heb je een paar dagen een chagrijnig wijf thuis en moet je de kinderen uitleggen waar om papa op de bank slaapt. Je kunt het niet goed doen.

Want dat is ook een dingetje. Als er ruzie is binnen een relatie zegt de man nooit tegen de vrouw: ga jij maar op de bank slapen. Maar de man is altijd wél de klos om op een krappe driezitter de nacht door te brengen. Bovendien is er ook nog kans dat ze voor een paar dagen naar haar moeder vertrekt, met achterlating van de kinderen. En daar krijg je als man pas echt stress van.

Wij mannen moeten in een relatie altijd schipperen om de vrouw tevreden te houden. Als ze klaagt dat zij alle dingen in het huishouden moet doen en je biedt aan om te helpen, desnoods een dag minder te gaan werken, hoeft het niet. DAT KAN EEN MAN NIET, wordt er dan met hoofdletters gezegd. En minder werken is zeker geen optie, want hoe moet dan de hypotheek betaald worden, dan is er misschien geen geld voor een tweede autootje meer, moeten de kinderen waarschijnlijk van hun dure clubjes af en kunnen ze ook niet meer op vakantie.

Vakantie is ook zo'n ding waar je als man door een vrouw stress van krijgt. Eerst krijg je opdracht om een vakantie te boeken. En niet zo'n saaie rondreis door Toscane. Als je dan een leuke camping gevonden hebt ergens in Frankrijk of een vliegvakantie naar een Grieks eiland, word je door een vrouw meteen afgebrand. De autorit naar de Franse camping is te ver voor de kinderen en bovendien hebben ze er geen zwembad. Het Griekse eiland deugt ook niet, want daar is het te druk. Laten we maar gewoon weer naar Toscane gaan zoals altijd, want jij kunt toch nooit iets verzinnen.

Kijk, al die dingetjes bij elkaar zorgen voor een bak stress bij een man en het is aangetoond dat stress het leven aanzienlijk verkort. En een vrouw heeft daar dus geen last van, want zodra ze de stress bij jou heeft neergelegd en de dingen op haar manier gaan, is zij het weer kwijt. Zolang denken vrouwen daar niet over na. Dus als een man verstandig is, dan beëindigt hij rond zijn vijftigste zijn relatie en gaat hij alleen wonen. Dat heb ik ook gedaan. Daarom weet ik dat ik nog wel een gelukkige, probleemloze dertig jaar te gaan heb.

Ik moet naar huis, werd er tegen me gezegd. Mijn vrouw zal het eten wel klaar hebben. Ik ga nog even een biertje halen en een beetje eten in de stad, zei ik. Thuis wacht alleen mijn rooie kater op me. En die maakt het niet uit hoe laat ik thuiskom. Die is altijd blij.

KLAAS KASMA, KOK IN LEEUWARDEN

**DIT JOURNALISTIEKE
INITIATIEF STEUNEN?**
**BEZOEK DAN
WWW.LIWWADDERS.NL**

• HUIS AAN HUIS IN DE WIJKEN EN DORPEN
 (WISSELEND)

• VERSPREIDPUNTEN
 (DIE REGELMATIG WORDEN AANGEVULD; MET STER*
 MEERDERE MALEN)

CAMMINGHABUREN: JUMBO*, ALBERT HEIJN*, PRIMERA, BAKKER VAN DEN BERG, SLAGER SMIT, RENÉ FISH AND CHIPS, WIJKCENTRUM, GEZONDHEIDSCENTRUM; **VRIJHEIDSWIJK:** JUMBO*, MULTIFUNCTIONEEL CENTRUM; **BILGAARD:** ALBERT HEIJN*, BAKKERIJ VAN DEN BERG, SCHOEN- EN SLEUTELSER- VICE BILGAARD, SLAGER SMIT, GROENTEZAAK YNE EN HINKE VAN DER MEULEN; GEZONDHEIDSCENTRUM, CAFÉ BILGAARD, PRIMERA, SNACKBAR DOUBLE FF, CHINEES-RESTAURANT MEI WAH; **WESTEINDE:** POIESZ*, SNACKBAR DE TILLE, KAPPER, ZORGCENTRUM SWETTEHIEM, GEZONDHEIDSPLEIN WEST- EINDE; **VALERIUS:** VISZAAK DE GEZONDE APOTHEEK*, ELY’S LUNCHROOM, TANKSTATION VALERIUSSTRAAT; **WESTEN:** HOTEL WTC, KAMER VAN KOOPHANDEL, MEUBELZAAK DE TIJD WONEN, EUROHOTEL; **NIJLÂN:** LIDL*, ALDI*, CAFÉ ’T WAP, DALSHOEF FOTOGRAFIE, PIZZERIA ADRIANO; **ALDÂN:** POIESZ*, SNACKBAR DOUBLE FF, APOTHEEK BENU, ZORGCENTRUM ERASMUSHIEM, ZORGCENTRUM ALDLÂNSTATE, TANKSTATION ALDLÂNSDIJK, MEDISCH CENTRUM LEEUWARDEN; **HEECH- TERP/SCHIERINGEN:** POEISZ*, SNACKBAR RONDWEG, WIJK- CENTRUM; **CAMBUURPLEIN:** JUMBO*, PRIMERA, APOTHEEK BOITEN*; **WINKELCENTRUM LEEUWERIKSTRAAT:** JUMBO*, PRIMERA TROELSTRAWEG, SNACKPOINT DE LEEUWERIK; **BLEEK- LAAN E.O.:** POIESZ*, JUMBO*, TRYATER; **VLIET:** SNACKBAR ’T VLIET, SNACKBAR DE CENTRALE, BAKKER TROMP, HALAL SLAGERIJ ATLAS; **ORANJEWIJK:** ALBERT HEIJN*; **ACHTER DE HOVEN:** EETHUIS POTMARGE, WIJKCENTRUM J.H. KNOOP- STRAAT; **TIJNEDIJK:** ALBERT HEIJN XL* (MIRO), AKO, VISZAAK HOLLANDER, TUINCENTRUM KLAVER, BP TANKSTATION; **WTC:** JUMBO*; **SCHRANS:** ALBERT HEIJN*, , DECO HOME, BIO BIJ JANSEN, FRIESE SCHRIJFKAMER, SCHOOTSTRA VIS*, FIETSSSTATION 058, TABAKSZAAK PETER VAN DER KAMP*; **ZUIDERBUREN:** JUMBO*; **DE HEMRIK:** , GROOTHANDEL MAKRO, SNACKBAR HEMRIK, FRIESCHE OLIE EN VERFHANDEL, OMROP FRYSLÂN; **DE ZWETTE:** SNACKBAR LORENTZ, DE FABRIEK, GROOTHANDEL SLIGRO, CRYSTALIC, MOTOPORT LEEUWARDEN; **GROTE WIELEN:** RESTAURANT DE GROTE WIELEN

CENTRUM LEEUWARDEN: BOUWBEDRIJF DE VRIES , ORANJE HOTEL*, AKO STATION*, STATIONS KAPPER*, CAFÉ DE STEE, CAFÉ WAPEN VAN LEEUWARDEN, RESTAURANT DE WALRUS*, RES- Taurant SPINOZA, CAFÉ ORANJE BIERHUIS, CAFÉ DE TOETER, IERSE PUB PADDY O’RYAN, EETCAFÉ HET LEVEN, **IJZERHANDEL POSTMA,** DE WERELD VAN THEE, HOTEL STADHOUDERLIJK HOF, HOTEL ’T ANKER, HOTEL POST PLAZA*, SIGARENZAAK TETMAN DE VRIES, RESTAURANT DE WAAG, LEKTUURHAL OVER DE KEL- DERS*, RESTAURANT SARAY, RESTAURANT BOSPORUS, RESTAU- RANT EINDELOOS, RESTAURANT FELLINI, DOPPIO ESPRESSO*, RESTAURANT DE BURGEMEESTER VAN NAPELS, FIRE CAFÉ*, BARREVOETS, URKER VISZAAK, RESTAURANT DE KOPEREN TUIN, CAFÉ DE MARKIES, LUNCHROOM DE BROODTROMMEL, CAFÉ DE BRASS, RESTAURANT DE VliegENDE HOLLANDER, BAGELS AND BEANS, BAKKER BART, SPAR, LUNCHROOM SPIEGELAAR, CAFÉ WOUTERS, DE-CAFÉ, EETCAFÉ DIKKE VAN DALE, DE BRASSERIE MARIA LOUISE, CHINEES RESTAURANT KOTA RADJA, EKO PLAZA*, SLIJTERIJ JELLE, CROISSANTERIE VITTORIO, SNACKBAR ELY’S, ALBERT HEIJN*, VAN DER VELDE BOEKEN*, GALERIE DE ROOS VAN TUDOR, GALERIE DE VRIES, FRIESCHE CLUB, NEUS- HOORN, KUNSTKADE, RABOBANK ZAAILAND*, BRASSERIE FRIES MUSEUM*, GRAND CAFÉ Z, SCHOUWBURG DE HARMONIE, HISTORISCH CENTRUM LEEUWARDEN, TRESOAR, BIBLIOTHEEK DBIEB*, STADHUIS, STADSKANTOOR OLDEHOOFSTERKERKHOF, PROVINCIEHUIS*

WIRDUM: SPAR, HOTEL-CAFÉ DUHOX • **GROU:** ESSO TANKSTA- TION, HOTEL OOSTERGO, THEEHUIS, VISZAAK, JUMBO*, POIESZ, SNACKBAR TAMARINDE, EETHUIS AMICAAL • **WERGEA:** SUPER- MARKT ATTENT HANSMA, SLAGER HARMKE ANEMA • **DRONRYP:** IT HOLT • **MENALDUM:** POIESZ • **JELLUM:** RESTAURANT JONKER SIKKE • **WEIDUM:** HOTEL WEIDUMERHOUT • **AKKRUM:** POIESZ, HERBERGH DE CLEEF, BAKKERIJ BOONSTRA • **REDUZUM:** DE BLAUWE TENT, SLAGERIJ • **WYTGAARD:** FREDERIKA’S TAARTEN & SA • **STIENS:** ALBERT HEIJN*, POIESZ*, JUMBO*, EATCORNER PITER JELLES, VISKRAAM, BRUNA, PRIMERA, TENNISVERENIGING • **HURDEGARYP:** ALBERT HEIJN, POIESZ, SLAGER RYPMA, PRIME- RA, HOTEL VAN DER VALK • **OENTSJERK:** BAKKER BRAAKSMA • **WYNS:** DE WINZE • **GYTSJERK:** ALBERT HEIJN*, VISKRAAM BIN- NE VAN DER KOOI, TANKSTATION VAN DEN BELT, POSTKANTOOR • **BURGUM:** BOEKHANDEL FRANKE ATSMA EN ANNEKE JAGER

AANGEPASTE VERSPREIDING WEGENS CORONAVIRUS:
 EXTRA KRANTEN BIJ DE SUPERMARKTEN

Prijsvraag

De foto van de bijzondere gasten in café De Ossekop aan de Uniabuurt werd herkend. Zelfs over de man achter de bar kwamen verhalen binnen bij de redactie. Op een ander moment pakken we deze verhalen op.

Ook een mooi verhaal bij de nieuwe foto? Stuur het dan op naar Stadsblad Liwwadders, M.H. Trompstraat 8, 8921 GH Leeuwarden en u maakt kans op een mooi boek over de historie van Leeuwarden.

VAN DER VELDE BOEKEN

Nieuwestad 57-59
 8911 CJ Leeuwarden
 0582132360

 www.boekhandelvandervelde.nl

Klein coronanieuws en andere zaken
 lees alle berichten op www.liwwadders.nl

* Ze komen altijd weer terug. Wie? Geert Dales en zijn man Rinze de Vries keren terug naar Leeuwarden. Dales (oud-bur- gemeester van Leeuwarden, oud-VVD-wethouder in Amster- dam en oud-bestuursvoorzitter van hogeschool InHolland) vanmiddag (15/3) op het Gou- verneursplein: ‘Rinze heeft een baan in het noorden ge- kregen. We hebben een huis in de Minnemastraat (tegenover het voormalige paleis van Marc Jacobs en Isabelle Diks). We zijn nu aan het poetsen. Morgen slapen we in ons nieuwe pand. We gaan ons weer even inleven in de Leeuwarder samenleving’.

Het Amsterdamse optrekje blijft. Hier en in Leeuwarden zal hard worden gewerkt aan het boek over Femke Halsema. Da- les met een glimlach: ‘Dat wordt zeer zeker een mooi boek.’
 * Van 19 tot en met 23 april staat de Lunatokermis (70 jaar oud) weer op de vertrouwde plek: het Cambuurplein. Vorig jaar werd na jarenlang gedoe van enkele ondernemers op het plein de kermis verplaatst naar de voormalige voetbalvel- den achter het Cambuursta- dion. Het werd een grote sof. Kermisexploitanten konden

het terrein niet bereiken van- wege de slappe ondergrond. De regen verergerde de hele toestand. Het werd een grote treurnis. De opbrengsten van de kermis worden verdeeld over drie wijken in de buurt. Er zijn twee bezwaren ingediend tegen de verplaatsing. Fokke de Vries van de kermis laat aan Liwwadders weten veel steun te hebben ontvangen over de terugkeer naar de oude plek. 'Daar heeft het Stadsblad Liw- wadders zeker een belangrijke rol in gespeeld. Hartelijk dank voor jullie kritische bericht- geving', aldus Fokke. Graag gedaan Fokke.

EEN GOEDE WASBEURT BESCHERMT DE AUTO

Advertorial • Foto Simon van der Woude

‘Het is altijd mooi om de reacties van mijn klanten in ontvangst te nemen. Ze waarderen het zeer dat we hier nog voluit service verlenen. Daar rijden ze graag voor om.’ Johan Rodenhuis van Carwash Fokkinga gaat nog altijd met veel plezier aan de slag. Het persoonlijke contact wordt door Rodenhuis in ere gehouden.

‘Waar vind je nog een benzinepomp waar je wordt bediend? Vooral de oudere klanten stellen dat nog altijd zeer op prijs. Onze benzinepomp is dagelijks geopend van 07.00 uur tot 21.00 uur. Wij bedienen tussen 08.00 uur en 18.00 uur. In de betaalpaal kan altijd met cash en met pin worden betaald (van 07.00 tot 21.00 uur).’

‘Het wassen van de auto blijft een van onze speerpunten. Een goede wasbeurt beschermt de auto.’ Johan Rodenhuis hoeft je weinig te vertellen over het onderhoud van auto's. De man van Carwash Fokkinga bij het Cambuurstadion – de wasstraat loopt van De Ruyterweg tot aan het Cambuurplein – weet wat een auto nodig heeft.

Neem nou de voorwasrobot van Carwash Fokkinga. Dat apparaat is te vergelijken met schilderwerk waarbij de voorbehandeling eigenlijk belangrijk is dan het afverven. Rodenhuis: ‘Dat is bij ons niet anders. Bij het voorwassen van de auto wordt het zand en andere ongerechtigheden verwijderd. Daarna kan het wassen beginnen. Na afloop is het resultaat keer op keer verbluffend.’

Een minstens zo belangrijk onderdeel bij Carwash Fokkinga is de benzinepomp. ‘De tientje tankers zijn ons allemaal even lief. Bedienen, dat hebben we altijd gedaan en dat blijven we doen. Die moeite is ons niets te veel. Bovendien houd je op die manier contact met je klanten.

‘We letten op het milieu’

Mankeert er iets aan de auto, dan geven we advies of, mocht dat mogelijk zijn, dan verhelpen we het kleine euvel, een lampje of een ruitenwisser, ter plekke.’ Rodenhuis en zijn medewerkers vinden goede serviceverlening belangrijk. ‘Dat roepen we niet van de daken, dat doen we gewoon. We zitten hier tenslotte ook in een gewone buurt.’

Rodenhuis drukt ten gunste van zijn klanten op allerlei manieren de kosten. Waar elders een bedrag van veertig euro wordt gevraagd voor de huur van een kar voor een halve dag, rekent Carwash Fokkinga slechts vijftien euro. ‘Dat komt omdat we die aanhangers in eigen beheer hebben en het onderhoud zelf verzorgen. Dat is de eerste winst voor de klant. We hebben hier geen mannetje rondlopen die bij alle karren langs moet. Zelfs voor een autoambulance, een platte kar, kan men bij ons terecht.’

‘We werken in de wasstraat met gerecycled water. De zeep die we gebruiken wordt afgebroken. We letten op het milieu, maar ik hoop dat de politiek niet doorslaat. Het is wel allemaal even genoeg zo.’

AUTOWASSTRAAT FOKKINGA
DE RUYTERWEG 98 • T. 058-2151047

WE VERHUREN MOOIE, RUIME ELEKTRISCHE SLOEPEN MET LUXE KUSSENS

Advertorial • Foto Simon van der Woude

‘Het weer gaat de goede kant op. Het wordt warmer en de boekingen lopen binnen.’ Remco Schaafsma is een tevreden man. Ruim een half jaar geleden sprak Liwwadders met de botenverhuurder en nieuwe exploitant van jachthaven De Grote Wielen, nu constateert hij dat de zaken boven verwachting gaan. ‘Vijfenzestig procent van de plaatsen in de jachthaven zijn bezet. Ik dacht eerder aan zestig procent.’

Uitspanning De Groote Wielen (met de historische dubbele o) is omgetoverd tot een klasse restaurant, dat momenteel bezocht wordt door tout Leeuwarden, uit nieuwsgierigheid naar wat de grootscheepse verbouwing heeft opgeleverd. Ook Schaafsma is meer dan content. ‘Met de eigenaren van De Groote Wielen heb ik goede afspraken gemaakt over de pacht van de haven. Die haven hebben we helemaal opgeknapt. Voor een fors bedrag is er geïnvesteerd in nieuwe steigers, camerabeveiliging en stroompunten. Alles is over de kop gegaan. Ook hebben we een bescheiden havenkantoor aangeschaft.’

Schaafsma stelde zich ruim een half jaar geleden als volgt voor: ‘Even voorstellen: Remco Schaafsma is mijn naam. Een Leeuwarder in hart en nieren, al zeg ik het zelf. Ik ken alle steegjes, alle lanen en kroegen. Dit is mijn stad. Opgegroeid in de volksbuurt rond het Cambuurstepad.’ De Leeuwarder ondernemer maakte geen geheim van zijn roots en zijn professie als pokeraar en met zijn bootverhuurbedrijf Bonkevaart.nl timmerde hij stevig aan de weg. ‘Daarin is niks veranderd. We verhuren mooie, ruime elektrische sloepen met luxe kussens’, vertelt hij in zijn woning pal aan de Bonkevaart, waar het wachten is op de eerstvolgende Elfstedentocht.

‘Alles is over de kop gegaan’

‘Dat zou een mooie happening zijn, maar ik ben nu ook al dik tevreden.’

Niet alleen investeerde Schaafsma in de jachthaven, hij breidde ook zijn verhuurvloot uit en nam daarnaast de twee chalets over even ten oosten van restaurant De Groote Wielen, waar zijn vriendin Evita als kok aan de slag is gegaan. ‘Ik heb in de jachthaven acht plaatsjes voor mezelf gereserveerd waar de verschillende typen boten voor de verhuur liggen aangemeerd. We verhuren nu zelfs een schip met stuurman. We hebben zes schippers die op de hoogte zijn van allerlei wetenswaardigheden waar zij met zijn gezelschap langsvaren. Dat is een mooie aanvulling voor mijn toekomstige gasten.’ Het is de kers op de taart van de verhuurvloot. Op de website staat uitgebreid aangegeven hoe de verhuur in zijn werk gaat. En op de dag van verhuur is Schaafsma aanwezig om vanuit zijn havenkantoor alle punten op de i te zetten. ‘Ook de verhuur van de chalets gaat boven verwachting. Die accommodaties werden al regelmatig verhuurd, de vakantiehuisjes zijn zeer in trek bij Italianen en Belgen. Ze genieten van de plek direct aan het water.’

OPVALLEN IN LIWWADDERS? BEL REMCO JAN VELDMAN 06-25223490

REDACTIONEEL

Zaken waarmee u zit pakken wij graag op. We zien dat onze lezers onze krant en website waarderen en daarom doen wij een beroep op u. Wanneer u onze artikelen van belang vindt, dan nodigen wij u uit om donateur te worden. Uw bijdrage is zeer welkom. U kunt uw bijdrage overmaken op NL06 RABO 0320.2000.51 t.n.v. Veldman Journalistieke Producties. U kunt uw bijdrage ook overmaken aan de Stichting Loods 50 voor onderzoeksjournalistiek. Deze stichting is gelieerd aan Liwwadders, het bestuur bestaat uit Bearn Bilker (voorzitter), Sietske Inberg, Hester Witteveen en Kor van der Meulen. Het rekeningnummer van de Stichting Loods 50 is NL88 RABO 0355.1954.96 onder vermelding donatie en uw e-mailadres. Jaarlijks wordt u uitgenodigd voor onze donateursbijeenkomst. Als u het stadsblad leest, dan merkt u dat Liwwadders niet zomaar een huis-aan-huisblaadje is. Liwwadders is op meer dan 170 plaatsen (supermarkten, sporthallen, stamtafels, kantines en wachtkamers) gratis verkrijgbaar in de gemeente Leeuwarden en ook daarbuiten. Is-ie op, dan wordt er meestal aangevuld. Bent u als ondernemer/vereniging/zzp'er geïnteresseerd in een bedrijfsreportage, viert u binnenkort feest of wilt u iemand in de bloemetjes zetten: neem dan contact met ons op: tel. 058-2133138 of info@liwwadders.nl Uw betaalde advertorial wordt gratis doorgeplaatst op onze website en via onze andere mediakanalen. Ook in dit nummer treft u enkele artikelen aan die eerder op onze websites www.liwwadders.nl en Dossier Liwwadders verschenen. We vonden ze belangrijk genoeg om ze ook in de papieren krant af te drukken.

STADSBLAD LIWWADDERS OOK VERKRIJGBAAR BIJ:

SINT ANNAPAROCHE: ALBERT HEIJN
EN KRINGLOOP NOCHRIS
BERLIKUM: POIESZ
FRANEKER: POIESZ, ALBERT HEIJN
HALLUM: SPAR
MENALDUM: ROB'S TUINCENTRUM EN
KRINGLOOP NOCHRIS
BURGUM: PLUS MARKT, POIESZ,
JUMBO EN BOEKHANDEL
VEENWOUDEN: PLUSMARKT
DE WESTEREEN: POIESZ

Se make mij de pis niet lauw

Door Andries Veldman

De kloof is niet meer weg te denken, we zullen er maar mee moeten leren leven. In de Leeuwarder Courant las ik het prachtige verhaal van vier havo-5 leerlingen van de middelbare school Impuls. Ze hadden een kloof ontwaard tussen Leeuwarder ondernemers en de gemeente. Terwijl de ene groep zegt dat het gebrek aan overleg tussen overheid en middenstand zorgen baart, beweert de andere groep dat er niks aan de hand is en dat er aan de verbeterpunten die de scholieren hebben aangedragen wordt gewerkt. Nu horen ze het bij de gemeente ook eens van een ander, van een onbevooroordeelde partij nog wel, was mijn eerste gedachte. Zou er daadwerkelijk iets gaan veranderen?

De scholieren TYGO VISSER, JORT VAN BREDEN, JULUS DE VRIES en BJORN PLAT vroegen zich af of de stem van de ondernemer wel gehoord werd. Ze kwamen achter hun lap-tops vandaan en gingen op onderzoek uit. 'Dat maakte het schrijven van het werkstuk een stuk leuker', noteerde de krant. Proefondervindelijk roken ze aan het ondernemersklimaat en verwerkten dat in een drieëndertig pagina's tellend werkstuk waarvoor ze een tien kregen. Veel ondernemers bleken tegen hetzelfde probleem aan te lopen: de gebrekkige communicatie met de gemeente. Ook het onderzoekende vertal nam de proef op de som. 'Zelf hebben we ook vijftienveertig minuten aan de lijn gehangen om vervolgens weer doorverbonden te worden.'

De mannen togen vervolgens naar het gemeentehuis, waar men enthousiast reageerde op de bevindingen. Ik weet niet of Tygo, Jort, Julius en Bjorn koffie met gebak hebben gekregen, maar de wethouder die ze spraken was maar wat in zijn nopjes met het bezoek. Hij zei al bezig te zijn met het realiseren van veel van de verbeterpunten maar had

het voornaamste punt over het hoofd gezien. Het was sneu dat de leerlingen de wethouder erop moesten wijzen dat het bij de gemeente schortte aan het contact met de ondernemers. 'De wethouder zei dat het contact met de ondernemers goed was', zegt Tygo. 'Maar hoe meer ondernemers we vroegen, des te minder dat beeld bleek te kloppen.'

Altijd gedacht dat onze gemeente een goed geoutilleerde afdeling communicatie had met professionele medewer-

kers en nu blijkt dit beeld te moeten worden bijgesteld. Of het nou een kloof is of een bult zand, iedere keer weten de partijen elkaar niet te bereiken. Zo werd ik onlangs gebeld door een bewoner van een appartement aan de Rengerslaan. Of ik kon uitzoeken wanneer de grote bult zand bij zijn woning verwijderd zou worden. De bult lag er al langer dan een half jaar en er was, zo had hij na een gesprek met een grondwerker vernomen, sprake van asbest in de modder van de bult.

Via de mail kreeg ik contact met voorlichter JOHAN DE JONG, die als de wiedeweerga enkele medewerkers van handhaving op het probleem afstuurde. Per kerende post meldde De Jong: de handhavers hebben de bult niet kunnen traceren. Kun je wat specifiekier zijn? Dat trof, want ik had net van de bewoner een foto ontvangen van de twintig meter lange en vier meter hoge zandbult. Ik berichtte De Jong dat een bult met dergelijke afmetingen niet gemakkelijk over het hoofd kon worden gezien, en dat hij het mij maar niet euvel moest duiden dat ik geen vertrouwen had in de opsporingskwaliteiten van de handhavers. Het duurde nog een paar weken, de bewoner had zich inmiddels weer gemeld, voordat voorlichter De Jong met zijn bevindingen op de proppen kwam. Het zand van de bult was volgens hem afkomstig uit het pas gerenoveerde fietspad (u weet wel, daar waar een kaalslag van bomen, niet opgenomen in het bomenproject Bosk, plaats heeft gevonden).

Wanneer De Jong achter zijn bureau vandaan was gekomen, had hij aan de begroeiing van de bult gezien dat zijn antwoord niet kon kloppen. De bult was er al ver voor de kaalslag en de aanleg van het fietspad aanwezig. Ik neem aan de wethouder die communicatie in zijn portefeuille heeft hier wel een mooie draai aan kan geven. Ik zou zeggen: geef Tygo, Jort, Julius en Bjorn een vervolgoopdracht waar ze weer een tien mee kunnen scoren.

EEN GROTE BEDRIJFSHAL IS NIET VOORHANDEN

Ondanks de woelige economische tijden ziet ondernemer Tjalling Rollema volop positieve activiteit rondom zijn vastgoedbedrijf en het cultureel centrum De Koepelkerk in Leeuwarden. 'Ons gebouw Crystallic aan de westkant van Leeuwarden zit bijna vol. We zijn tevreden over de ontwikkelingen op dat bedrijven-terrein. Daarnaast zijn we op zoek naar een nieuwe, grote bedrijfshal om onze bedrijfsmatige verhuur verder te ontwikkelen. Daar is vraag naar. Zo'n hal is momenteel in Leeuwarden niet voorhanden. Wat we zoeken is een ruimte voor het midden- en kleinbedrijf. En dan moet je denken aan groothandels, houtzagerijen en magazijnen.'

Rollema verhuurt zijn hallen en kantoor-gebouwen op de Hemrik aan het bedrijf Huhtamaki (voedselverpakkingen) en dat bedrijf is nog lang niet uitgegroeid. 'Daar werken nu zo'n driehonderd werknemers en er is vraag naar meer ruimte. Ze spelen goed in op de milieutechnische ontwikkelingen en daar scoren ze mee.'

De voormalige Koepelkerk aan de Vredeman de Vriesstraat is een heel ander verhaal. Rollema is voorlopig gestopt met het organiseren van evenementen in de kerk. De restauratie is nog niet geheel voltooid. 'De Koepelkerk hebben we lange tijd gezien als een culturele aanvulling op onze zakelijke bezigheden. We vonden het prachtig om landelijk bekende artiesten, zoals Rob de Nijs, naar Leeuwarden te halen en ze een mooi, historisch podium te bieden. In verband met corona en de restauratie hebben we besloten de zaken iets anders aan te pakken. Het aangekondigde jubileumconcert zal in een versoberde uitvoering plaats gaan vinden en ik sluit niet uit dat we daarna weer met optredens gaan beginnen. Voorlopig concentreren we ons op de aanpak van de verwarming en de laatste loodjes van de restauratie van de monumentale ramen. Die zullen van binnenuit verlicht worden zodat deze hoek iets bijzonders wordt in de stad.'

Het westelijke deel van Emmastate aan de Emmakade wordt getransformeerd van verhuurlocatie naar appartementengebouw. 'Alle huurders in dat westelijke deel hebben een nieuwe locatie gevonden, de meesten zijn verhuisd naar ons gebouw aan de Legedyk, bij de Aldlânsdijk. Projectontwikkelaar Blue Banner en aannemersbedrijf De Vries bouwen het voormalige PEB-kantoor om tot luxeappartementen.'

Ook in het horecacomplex Weidumerhout bij Weidum gaan de zaken voorspoedig. Rollema: 'De hotelaccommodatie, de bijzondere vrijliggende kamers in het land, is regelmatig volgeboekt. Dat loopt boven verwachting. We hebben inmiddels een topkok aangetrokken die schwing in de zaak brengt. Ik heb daar goede verwachtingen bij. We gaan ons nu meer richten op het verhuur aan partijen en aan ondernemingen die op een mooie locatie willen vergaderen. Alle faciliteiten zijn aanwezig en waar elders vind je zo'n bijzondere landschappelijke accommodatie?'

SPONSOR: ROLLEMA VASTGOED

DE GEZONDE APOTHEEK

OOK OP
ZONDAG GEOPEND
VANAF 12.00 TOT 19.00 UUR
VALERIUSSTRAAT 63,
8916 EA LEEUWARDEN
058-2153399

www.gezondeapotheekeeuwarden.nl

bouwbedrijf de vries

Waar je ook wilt wonen

Wonen in een museum, een bibliotheek of een kantoorpand met fenomenaal uitzicht? Bouwbedrijf de Vries Leeuwarden maakt het mogelijk. Het transformeren van utiliteitsgebouwen naar woningen of appartementencomplexen is één van onze specialismen. In nauwe samenwerking met architecten, woningcorporaties of makelaardijen blizen we al veel panden nieuw leven in.

Bouwbedrijf De Vries Leeuwarden is dé dynamische, vakkundige en allround aannemer voor uiteenlopende werkzaamheden in Noord-Nederland. Van kleine verbouwing tot grondige renovatie, van utiliteitsbouw tot schadeherstel.

Meer weten? Kijk op www.bdvl.nl

‘SOMS VRAGEN AMBTENAREN

Advertorial • Foto Simon van der Woude

ONS HOE HET MOET’

‘Soms vragen ambtenaren ons hoe het moet. Dan zijn wij gemeenten aan het uitleggen hoe het werkt.’ De Leeuwarder Peter Schleiffert werkt met zijn bureau Schleiffert Advies en Ondersteuning voor kleinschalige ondernemers in de zorg in Noord-Nederland. Een branche die hevig in beweging is en waar het wiel regelmatig opnieuw wordt uitgevonden. Met verbazing en lichte ergernis oordeelt Schleiffert over de gang van zaken. ‘Ik lees regelmatig over ‘samen’ en ‘verbinding’, maar moet toch helaas constateren dat de ambtenaar te vaak lijnrecht tegenover de burger staat. Wat overigens in de meeste gevallen meer aan het apparaat dan aan de persoon ligt.’

De kranten staan er vol van. De ene keer gaat het om het astronomische bedrag van 100 miljard euro dat jaarlijks omgaat in de zorg, de andere keer over dubieuze zorgaanbieders die winsten opstrijken die niet in verhouding staan tot hun prestaties. En daarbij komt ook nog eens dat maar liefst een derde van de jongeren te maken heeft met een of andere vorm van zorg. Kort samengevat: een zorgelijke toestand. Welke kant gaat dit op? ‘Ik constateer, om toch maar positief te beginnen, dat er in het gecompliceerde zorgstelsel (de uitvoering van alle regels) verbetering waarneembaar is. En dat van een deel van de zelfstandige zorgaanbieders afscheid wordt genomen’, zegt Peter Schleiffert. Dit afscheid beschouwt hij overigens niet als louter positief. ‘Je krijgt nu ook verschraving van de zorg. Het aanbod wordt minder en dus ook de best passende zorgverlening. Als voorbeeld geef ik zelfstandige psychiaters, die stoppen. Ze gaan weer bij grote instellingen werken en die hoeft je na vijf uur niet meer te bellen.’

Peter Schleiffert, ook bekend als coördinator van Jeugdland, heeft aan de Balthasar Bek-

kerwei een familiebedrijf. Zijn vrouw verliet pal voor de coronaperiode de balie van de Jumbo Van Loonstraat; tante, eerst werkzaam in de detailhandel, voelt zich hier inmiddels als een vis in het water, zus stond achter de marktkraam van bakker Rudie de Groot en werkte later in een benzinestation. Peter kwam via de Pabo en een studie Small Business en Retail Management als stagiair op een zorgboerderij terecht. Hij was, voordat hij in de zorg-adviesbusiness stapte, eerste verkoper bij de Leeuwarder en Groninger Hema en droomde van een eigen winkel.

Het kwartet is nu bezig de administratieve rompslomp, want zo mag je het gerust noemen, van tientallen zorgondernemers in goede banen te leiden. ‘Ons kantoor heeft drie poten. Ten eerste: zorgen wij dat elke maand voor elke cliënt de juiste factuur naar de juiste partij gaat. Daarnaast implementeren we een elektronisch cliëntendossier, waarin bijvoorbeeld iedere ouder kan zien wat er rond hun kind gebeurt en als derde poot zijn wij actief bij het ondersteunen van zorgondernemers om de kwaliteit van hun organisatie te verbeteren. We helpen ondernemers bij de certificering van hun kwaliteitsmanage-

mentsysteem. In dat geval treed ik steeds meer op als coach (‘al die coaches, vaak zelfbenoemd, daar ben ik eigenlijk op tegen’). Ze lopen tegen vraagstukken aan als: wil ik als ondernemer wel meebewegen in wat de gemeenten van mij vragen?’

De overheid heeft de deur wel erg wijd open gezet, zegt Schleiffert als hem gevraagd wordt hoe het komt dat de zorgindustrie zo is uitgedijd. Het gevaar dat ondeskundige en frauduleuze partijen zich als aanbieders van zorg manifesteren is meer dan actueel. Maar hoe kan het dat er zoveel mensen, en vooral jongeren, zorg nodig hebben? ‘Dat komt door de wetgever. Die heeft het recht en de betaling van zorg prominent op de agenda gezet. Men ontdekte dat er veel achter de voordeur gebeurde wat niet pluis was en wat men voorheen niet wist of niet echt wilde weten. Daaruit vloeide voort dat er een bijna onbeheersbare zorgverlening is ontstaan.’ Met het recht op zorg wordt de kat op het spek gebonden. ‘Als jouw kind slecht leert, dan kun je op kosten van de gemeente een therapeut inschakelen. Voorheen zou je zeggen: dat betaal ik zelf (als ik dat kan). Nu moet de maatschappij elke vorm van zorg maar ophoesten, want het staat in de wet. Ik ken precies de teksten waarmee ik succesvol een aanvraag kan indienen. Vind ik dat goede besteding van maatschappelijke gelden? Nee. Maar dat er iets moest gebeuren om de jeugd een betere kans te

Overheid heeft deur erg wijd open gezet

Die wirwar zorgt voor bedrijvigheid aan de Balthasar Bekkerwei. ‘Na drie à vier jaar volgt er weer een aanbestedingsprocedure voor de zorgondernemers. Dat is niet hun ding. Zij willen zorg verlenen.’ Schleiffert bracht recent, samen met een andere spil in het werkveld, veertien zorgverleners bij elkaar die een juridische procedure tegen de gemeenten aangingen en die wonnen al zijn klanten. ‘We hebben afwijzingsbrieven van de aanbesteding specialistische jeugdzorg verzameld en konden voorzichtig concluderen dat er van specifieke beoordeling nauwelijks sprake was. Gemeentelijke inkoopers hebben steken laten vallen, er is niet in alle gevallen eerlijk geoordeeld in de procedure, concludeerde de rechter. We willen advies en ondersteuning geven met een rechte rug. Soms raad je af om bezwaar aan te tekenen, soms tast je af of je een zorgaanbieder als klant wilt. Het zijn ethische afwegingen die wij actief in ons werk gebruiken. Dit is wie wij willen zijn: ondersteuner van ondernemers, maar zeker ook lid van de maatschappij en dus belastingbetaler.’

bieden is natuurlijk wél waar. De juiste methode hebben we echter nog nergens gevonden, denk ik. Rond zorgaanbieders spelen allerlei ethische kwesties die we hier op kantoor regelmatig bespreken.’

Gemeentes en provincies voeren allemaal op hun eigen manier het zorgbeleid uit. ‘In Friesland gaan we nu van 280 aanbieders naar ongeveer 150 voor specialistische jeugdhulp. Dan wordt er gezegd: met minder partijen zou het goedkopere en betere zorg moeten zijn. Dat is wat wethouders vaak lijken te denken. Ik heb zo mijn twijfels hierover. Of men probeert met nieuw beleid de wachtlijsten te laten verdwijnen. Hoe gaat dat dan in de praktijk?’ Overheden, zoals gemeenten, willen maar al te vaak het wiel opnieuw uitvinden, stelt Schleiffert. In de drie noordelijke

provincies is de aanpak verschillend geregeld. ‘Waarom? Omdat ze eigenwijs zijn. In Friesland wordt een bedrag vastgesteld om doelen te bereiken. In Groningen hanteert men meerendeels nog het beleid van uurtje-factuur. In Drenthe wordt er een vast bedrag per maand ter beschikking gesteld om de doelen te bereiken. Ik ben voorstander van de Drentse aanpak, dan heb je een niet al te zware administratieve last op je schouders en blijft het zicht wel op het zorgdoel gericht.’ Ondanks mooie koepelverenigingen, zoals de Vereniging Friese Gemeenten of de Vereniging Nederlandse Gemeenten, die eenheid in beleid zouden moeten voorstaan, is van gemeenschappelijkheid in de aanpak van de zorg weinig te bespeuren. ‘De decentralisatie heeft zijn vruchten nog zeker niet afgeworpen.’

DE RODE LOPER boekenpassage

ANSICHTKAARTEN - PLAATJESBOEKEN - CD'S - KUNST - SCHAKEN

NU OOK OPEN OP DINSDAG

HET SCHANDAAL
DER BLAUWBAARDEN
SIMON VESTDIJK

REGELS ZIJN REGELS
DORIEN PESSERS

MAE WEST IN GIETHOORN
EELKE DE JONG

TEATRO OLIMPICO
KEES 'T HART

HET ZWIJGEN VAN
MARIA ZACHEA
JUDITH KOELEMMEIJER

MALLE HUGO
WILLEM FREDERIK HERMANS

HET LINGERIEDENKEN
ROB VAN VUURE

DE ONZICHTBAREN
KAREL GLASTRA VAN LOON

SINT JACOBSSTRAAT 32 • OPEN OP DINSDAG WOENSDAG,
DONDERDAG, VRIJDAG EN ZATERDAG VAN 11 TOT 17 UUR

Marktkoopvrouw Sjoerdsje Engström-De Graaf:

‘Afslankthee was mooie handel’

Door Andries Veldman • Foto: Simon van der Woude

‘Ik ben van de PPA, de Potentieel Probleem Analyse. Ik hou van zo min mogelijk problemen.’ Sjoerdsje Engström-De Graaf houdt er niet zo van om in de etalage te staan. En dat terwijl ze ruim vijfenveertig jaar lang als standwerker op vele markten stond en daar haar ‘afslankthee’ of huishoudelijke artikelen aan de man, en vooral de vrouw bracht. ‘Ik wil alleen maar praten over de markt en over de stadsbus die niet meer rijdt. Ik ben zelf ook niet zo geïnteresseerd in de kwalen van anderen.’

Gezeten op de bank in haar appartement aan het Europaplein, met aan de wand kunstwerken van Holy Witteveen en Tames Oud en het boek over Jeanne Bieruma Oosting van Jolande Withuis onder handbereik en de radio op NPO 1, steekt Sjoerdsje, zoals velen haar kennen, meteen van wal. Ze foetert op de stadsbus die in haar ogen niet meer zo genoemd mag worden. ‘Het is absurd dat ze die bus nog altijd zo noemen. Hij rijdt allang niet meer door de stad. We moeten hier wachten op de buitenlijn nummer 71 die eens in het uur komt. De 74 komt ook wel eens langs’, zegt ze misprijzend. ‘Je hebt er niks aan. Ik vind het zo walgelijk. En een fatsoenlijke halte is er ook niet meer bij. Lopen is te ver en fietsen wordt veel gevaarlijker. Laatst ging ik naar de sjoelclub van het Oranje

Bierhuis, toen hoorde ik dat Cor niet meer op de Eewal mag komen met zijn taxi. Ik heb nu voor het eerst toch maar een wmo-taxi genomen. De man was vriendelijk en heeft mij van huis gehaald en naar het Oranje Bierhuis gebracht. Toen ik weer thuis was, bedacht ik: had ik hem nou ook een footje moeten geven? Bij een taxi doe je dat automatisch.’

Sjoerdsje, nu 83, stopte op haar 75ste met het werk op de markt. ‘Het was mooi geweest.’ Dat ze in het begin van de jaren zeventig van de vorige eeuw op de markt terecht kwam, kwam door een noodlottig ongeval met haar man en omdat de zelfstandigheid haar lokte. Haar man, de uit Kopenhagen afkomstige Finn Engström, was begeleider van de bouw van coasters van Deense reders op de scheepswerven van Bodewes aan het Winschoterdiep in Groningen. Met hem

voer Sjoerdsje regelmatig over de wateren. ‘Die havens die we aandeden waren prachtig.’ Op vakantie in het Joegoslavië sloeg het noodlot toe. Engström leunde tegen het hek van het balkon van hun appartement dat toen brak. ‘Het ziekenhuis was een soort slachterij. Vreselijk. Iedere keer als ik de naam Joegoslavië hoor, moet ik er weer aan denken.’ Enkele weken na aankomst in Nederland overleed haar man. ‘Ik was 34 en bleef met drie souvenirs d’amour, een meisje en twee jongens, achter. De markt was eigenlijk uit nood geboren. Ik wilde zelfstandig zijn, niet aan een baas gebonden, en koos voor het standwerk op markten. Dat zie je nu bijna niet meer. Je moest er een examen voor doen. Werd je beoordeeld door een mystery guest. Daarna kreeg je je marktkkaart.’ Moeder paste op de kinderen.

‘Overall ging ik naar toe: Purmerend, Delft, Groningen. Maandag naar Texel, op zaterdag naar Urk en ik stond natuurlijk vrijdag in Leeuwarden.’ Standwerkers waren in die tijd zo populair dat er vaak om een plaats geloot moest worden. ‘Je moest stipt op tijd zijn en dan nog kon de plek aan je neus voorbijgaan. Werd je uitgeloot,

Met vriendinnen Marjolein, Agnes en Nel gaat ze nog regelmatig op stap. Of ze gaat met haar kleinkind naar de film All Inclusive in Pathé. ‘Leuke film, een niemendalletje, met mensen met zo’n armbandje om. Je hebt ze ook nog in verschillende kleuren. Thijs Edelenbos (haar overleden markتماat) ging zo ook op vakantie. Gadver.’ Of ze gaat naar filmhuis Slikeer (‘jammer dat ze uit de Harmonie zijn verdwenen. Waar ze nu zitten hangt geen sfeer’) of naar een voorstelling van Hans Dorrestijn in de Harmonie. ‘Ook een tachtiger. Wat nog een humor, maar het is bijna niet meer te betalen.’ Wat haar ook stoort: ‘Niemand die zich nog fatsoenlijk kleedt als die naar de Harmonie gaat. Ze lopen er op ongepoetste schoenen rond. Hebben geen oog meer voor stijl. Vooral oudere mannen zouden er juist meer op moeten letten.’

‘Buienradar haalt de romantiek uit de markt’

dan zocht je een middagmarktje in de buurt.’ Vroeg op en laat thuis was nooit een probleem. ‘Vroeg opstaan zit er gewoon in. Ik ben erg matineus, dan neem je de hele dag mee. Dat vind ik niet erg, ook ‘s winters niet.’

De handel van de standwerkers varieerde naar wat er in de mode was. ‘Het was voornamelijk handel voor in de keukenkastjes. Het moest erop lijken dat je er niet zonder kon. Om te zeggen dat je het echt nodig had, ach nee. Maar ik moest het wel kwijt. Het spul moest niet in het hok blijven staan.’ Een van haar grootste verkoopssuccessen was ‘afslankthee’. ‘Dat was mooie handel. Het was natuurlijk gewoon Pickwick thee in een mooie verpakking. De verpakking was duurder dan de thee. Je moest er minimaal twee liter van drinken. Ik was verbaasd van de reacties. Vrouwen kwamen na gebruik bij mijn stand en riepen: fantastisch, ik ben een kilo kwijt. Zittend afslanken zonder in de touwen of rekken te hoeven. Dat ze zo enthousiast waren is me altijd bijgebleven.’ Ook op Urk ging de handel van een leien dakje. ‘Die vrouwen daar zijn net als

bussen: altijd vol. Nergens heb ik zoveel geëmancipeerdheid gezien als op Urk. De vrouwen moesten zich zonder man met vier, vijf, zes kinderen maar zien te redden. Ik heb er veel poetsdoeken gesleten op het plein voor de kerk met de spreuk De Heer is mijn banier. Dat wist je: Urk is poetsen. En iedere week namen ze vis voor je mee. Daar was niet tegenaan te trimmen. Prachtige mensen op Urk.’

Dat er in de loop der tijd veel is veranderd op de markt is een ding wat zeker is. ‘Het weer is je grootste concurrent. Vroeger namen ze een paraplu mee, nu kijken ze op buienradar en blijven thuis. Die dingen halen de romantiek uit de markt. Er wordt ook te weinig gelachen en er is te veel gezeur. Jongeren zien je veel te weinig. En standwerkers als Jeroen Rodenburg, een vakman met zijn horloges, en Jaap Bloemendaal (artiësten-naam James Squarrosa) met zijn bloemen zijn al te hemelen. Jaap las altijd voor hij begon in café het Wapen van Leeuwarden nog snel even de Leeuwarder Courant om zijn verkooppraatje met de actualiteit te verlevendigen.

MEINDERT SCHROOR

Mear noch as un terpestad is Liwwadden un waterstad. Dat is oek dit foorjaar wear es goed te fernimmen. Ut Nieuwe Kanaal – de Emmakaden salle we mar sêge – wudt baggerd. Dat wudde oek es tyd nyt, at je bedenke dat in wearwil fan syn naam dit nije kanaal allang nyt nij mear is, mar sins 1895 bestaat. Fliët en Potmarge waren oek toen al feuls te klein om de binnenfaart te gerieven. De Potmarge te kronkelech en moeilek befaarber deur de spoarbrug en de Potmargebrug bij de Sudergrachtswal. Pramen konnen fansels wel en dat paste moai bij de handel in groënte en fruit, werfan de teelt him afspeulde langs de boarden fanne Potmarge, letterlek Achter de Hoven. Fanaf dat water waren sewel de Groëntemerk en de Brol, mar fral de feiling oppe Oosterkade goed te bereiken. Later lagen sewel de Liwwadder feiling as de nijbou of Húzumer feiling anne Potmarge self. Ut water fanne Weaze (de oudste straatnaam fan Liwwadden; momenteel pied à terre fan ut oudste beroep, mar dat is noch nyt lang ut gefal want de húzen fan plesier satten fanouds langs de Groënewech) wudde oek wel Warmoesgracht noemd.

Ut Fliët op syn beurt smoardruk met boaten, oek fanwege alle bedrieven dy’t dur langs lagen. Siën mar es naar dy prachtege foto fan Simon Arnoldus Boudewijn Taconis (in tabak en foto’s) fanne Oastergrachtswal, Fliët en Túnen. Dy foto wudde nomen in ut jaar dat ut Nieuwe Kanaal opend wudde en staat in Leeuwarden 750-2000 op bladside 289. Un kommen en gaan kortom fan skippen, peard en wagens, handkarren en meensen. Pittoresk fanself mar dizze waterfiles

begonnen se stadech an knap lastech te wudden. Ut hele Fries kanalennet was trouwes in tiezeboel bleek un desennium later bij ‘n deur de Tweede Kamer insteld onderzoek naar de binnenfaart in oans land. De langste kanalen dat wel, mar feuls te krap, feulstefeul sluzen en bruggen en overall wudde tol heven, oek foor wateren der’t je makkeleker deur wade as deur fare konnen. Dat Nieuwe Kanaal was dus hard noadech en in ferskillende krantestukjes dy’t inne loop fanne tyd ut 50, 75 of 100 jarech bestaan fan de faarwech memoereerden wudde steeds met gepaste trots (sêg mar false beskeidenheid) memoreert

Ik fernuverde my der over dat dit de earste kear is dat de Emmakaden utbaggerd wudde

dat ut kanaal ‘zonder e(e)nige officie(el)e plechtigheid’ sien bestaan begon op 25 november 1895 morres om acht uur. De bekende oud-argivares N.J. Waringa (“Tusschen Flie en Lauwers”) weidde dur in 1970 op sien ouwe dach noch un ingesonden brief inne Liwwadder Krant an. De brugwachter sú seid hewwe toen die de Eerste Kanaalsbrug foor de skipfaart opende: ‘Tijnjekanaal ik open u’.

Ut wat saai benaamde kanaal ferbynt inderdaad de súdoasthoek fanne stadsgracht mette Tynje bij Skillkampen. De 1700 meter lange faarwech wudde fooral deur toenmalech burgemeester Lycklama à Nijeholt promoot; mede om

langs sien boorden een fraaie stadsútbreiding te realiseren en ut mut seid wudde, dat is prachtech slaagd: de Emmakaden forme un geweldige sichtas dy oek in feul groatere steden as Liwwadden nyt misstaan sú. Oek in dy tyd stonnen de beste stuurlui al anne wal. Ommers, toen de ferkoop fan boukavels langs ut kanaal anvankelek nyt se flotte wú, was al gauw lekskoaiend praat fan Lycklamaskanaal. Afijn, de boel wudt baggerd, of om ut in geef (Stads)frys te sêgen leikt. Nyt slatten, want dat is útgrave. Nee leiken oftewel baggere, waarbij un kraan de prut in open pramen flikkert. Dy foere de ferfuilde troep af naar Ijsseloo, un kunstmatech eilandsje in ut Ketelmeer tussen de Noordoostpolder en Oostelijk Flevoland. Ik fernuverde my der over dat dit de earste kear is dat de Emmakaden utbaggerd wudde. Ik hewgien eardere gelegenhyd fine kannen (mar wie ut weet mag ut sêge). Wel is ut stuk fan Greuns en Tynje tot anne Tweede Kanaalsbrug inne jaren feertech útbaggerd en daarna noch un kear want in januari 1969 lúdde Schuttevaer de noadklok: Toestand voor scheepvaart in Nieuwe Kanaal blijft hopeloos, kopte de krant. Gelukkech is daar wat an deen en nou binne de slykgravers oek terecht bij de fabrieken begonnen om fandaar tot anne Nieuweweg de boel út te diepen. O ja trek nou eindeleks es de avensarskúnen an en maak dy Prins Hendrikbrug wear beweekbaar. Dat is anne westkant fan dit baggeravontuer. Intussen is Liwwadden ten oasten fan de Tweede Kanaalsbrug noch altyd un echte haven; met weken waarin feur 3000 ton an graan by Koopmans afleverd wudt en ik altyd un skeve nek krij fan ut omkieken om te siën waar dy boaten allemaal fut komme. Eens geograaf altyd geograaf. Graafse mannen!

LEVO is sponsor van Koken met Klaas: iedere dag op www.liwwadders.nl

KOKEN MET KLAAS
(KLAASKASMA@LIVE.NL)

GRIEKSE LAMSKOTELETTEN

Geroosterd vlees en yoghurt, meer eten jullie toch niet in Griekenland, zei ik tegen Jannis, de eigenaar van het Griekse restaurant. Welnee, antwoordde Jannis, dat serveren we alleen aan jullie, wij Grieken eten veel groenten. Maar aangezien jullie Hollanders meer voor kwantiteit gaan dan voor kwaliteit, snijden wij al onze oude schapen aan koteletjes en gooien die op de grill. Voor de authenticiteit laten we ook nog een klein randje vet verbranden.

En dat ze in Griekenland geen afwasmachines hebben maar de vuile vaat gewoon in de hoek kapot gooien en daarna nieuwe borden kopen is ook niet waar? Natuurlijk niet, grinnikte Jannis. Dat doen we voor de toeristen of hier in Nederland als mensen er om vragen. Maar al die gebroken borden komen gewoon op de rekening. Waar blijft de romantiek, zuchtte ik.

INGREDIËNTEN VOOR 4 PERSONEN:

voor de Griekse rub:

- 2 eetlepels zout
- 1 eetlepel zwarte peper
- 1 theelepel knoflookpoeder
- 1 theelepel gedroogde basilicum
- 1 theelepel gedroogde tijm
- 1 theelepel gedroogde oregano

voor de lamskoteletten:

- 16 lamskoteletjes
- geraspte schil en sap van 1 citroen
- 4 eetlepels zonnebloemolie

BEREIDING:

Doe de ingrediënten voor de Griekse rub in een blender of keukenmachine en maal alles heel fijn. Leg de koteletjes naast elkaar in een schaal. Roer de zonnebloemolie, Griekse rub, citroenschil en citroensap in een kom door elkaar. Giet dit over de koteletjes. Laat ze minimaal 3 uren marinieren. Grill ze daarna op een hete grillplaat of barbecue.

De producten zijn exclusief voor de horeca!

OVER LEVO

Levo is in 1916 opgericht als onafhankelijk familiebedrijf en is dat tot op de dag van vandaag gebleven. Gevestigd te Franeker en gehuisvest in een ultramoderne fabriek vervaardigt Levo plantaardige oliën, frituuroliën, margarines, en sauzen. Dagelijks wordt op vooruitstrevende en innovatieve wijze gewerkt aan kwaliteit en productverbetering.

Familiebedrijf sinds 1916

VOOR MEER INFORMATIE KUNT U TERECHT OP DE WEBSITE VAN LEVO, WWW.LEVO.NL VOOR EEN ADVIES OP MAAT KUNT U CONTACT OPNEMEN MET LEVO OP 0517-394141 OF STUUR EEN MAIL NAAR INFO@LEVO.NL

Aan-/verkoop én recycling van oud ijzer en metalen voor bedrijf én particulier!

Einsteinweg 16
8912 AP Leeuwarden
+31 58 2130402
info@vdm.nl
www.vdm.nl

058ONLINE 058ONLINE 058ONLINE 058ONLINE
Kijk naar het debat over de statenverkiezingen op het YouTube-kanaal van 058online
058ONLINE 058ONLINE 058ONLINE 058ONLINE
Een sprankelende bijeenkomst georganiseerd door 058online en het Stadsblad Liwwadders
058ONLINE 058ONLINE 058ONLINE 058ONLINE

Tekst en foto's: André Keikes

DUURZAME FILTERKOFFIE TOCH GEEN PORNO?

Geen koffie in de grijze Leeuwarder ochtenden? De meeste Liwwadders moeten er niet aan denken. Warm, pittig, geurig. Geborgenheid in een kopje. Tot de Italiaanse aanpak binnensloop. Koffie werd de laatste decennia opeens veel sterker én veel duurder onder het mom van beter. Espresso-varianten namen de gekste vormen aan. Soms ook als ristretto, piepkleine loeisterke koffie, die je als een medicijn moet innemen. Hoofd achterover, huig omhoog, even flink zijn: hóp. Maar heel veel mensen prefereren de vertrouwde filterkoffie. Die is in de Leeuwarder koffiezaken echter haast niet meer te krijgen.

Het duurt doorgaans even voor er een ommekeer inzet en de nadelen van iets dat eerst bejubeld werd, zijn ingedaald. Maar dan is de gekte voorbij. Zo ook bij koffie. De vaak kostbare espresso- en bonenkoffie-apparaten zijn relatief traag, vragen veel onderhoud, zijn ongelooflijk rumoerig en leveren een product dat er dan wel leuk uitziet, maar lang niet iedereen bekoort. Vraag ook maar eens aan je cardioloog wat die van al die straffe koffie vindt.

We hebben met elkaar een lange weg afgelegd: van het ene uiterste naar het andere: van slap, vaak melkerig 'slootwater' in zaken als de vroegere hotel-restaurants De Klanderij en Amicitia of de altijd wat schemerige Stationsrestaurantie naar de keiharde kick van tegenwoordig. Dus van rustig een paar uur blijven zitten met één kopje en een krant naar de doorgaans een stuk snellere

consumptie van vandaag, desnoods lopend. Of rennend. Maar er zit toch ook wel iets tussen die twee extremen in?

De bekende culinaire website 24Kitchen meldde kort geleden dat filterkoffie aan een ware comeback bezig is. Waar ze dat aan merkten? In kringloopwinkels worden de ingewikkelde espressoapparaten opeens massaal aangeboden. Ongetwijfeld door mensen met raar vertrokken mondjes. Ze keren terug naar de filterkoffie, die heerlijk no nonsense is, sneller te zetten, gewoon met één druk op de knop, stukken goedkoper, beter voor je hart én aanzienlijk duurzamer zonder de eenmalige plastic of aluminium pads en cups en bovendien gelijkmatig van kwaliteit. Als je eenmaal weet hoe het moet – knopje indrukken – lukt-ie altijd.

Voor thuisgebruik zijn er fraai ontworpen en kleurrijke pracht-filtermachines in retrostijl,

zoals de KBG Moccamaster (sinds 1968), dus om indruk te maken hoef je niet meer halve dagen 'boven je syphoon' te hangen, zoals 24Kitchen dat noemt. Met een zogeheten goldfilter heb je zelfs helemaal geen papieren filters meer nodig. Maar dan de horeca. Waar lange tijd nog filterkoffie werd aangeboden, zij het niet echt van harte, is hij tegenwoordig haast overal van de kaart verdwenen.

AL DAT SCHAAMROOD OP JE KOFFIE IS NERGENS VOOR NODIG, WANT OM DE FILTERVARIANT TE MAKEN BEN JE BIJVOORBEELD OOK NOG EENS HEEL KLIMAATVRIENDELIJK BEZIG. JE HEBT AANZIENLIJK MINDER ENERGIE NODIG DAN VOOR AL DIE ESPRESSO'S EN ZELFS HET KOFFIEPRUT PAST PERFECT BIJ DE DUURZAAMHEIDSGEDACHTEN, WANT PLANTEN EN GROENTEN IN DE MOESTUIN HOUDEN ER VAN, TERWIJL HET ONGEWENSTE SLAKKEN EN KATTEN AFSCHRIKT. ALS KLIMAATACTIVISTE GRETA THUNBERG MISSCHIEN NOG EENS NAAR LEEUWARDEN KOMT, ZOUDEN WE HAAR BESLIST OP DE GRUTTERSWINKEL EN DOPPIO MOETEN WIJZEN, WANT ZE DRINKT VAST OOK HET LIEFST FILTERKOFFIE. KAN NIET ANDERS.

Zelfs in de DE-café's, terwijl filterkoffie toch lange tijd typisch iets van Douwe Egberts was. Aan sterke varianten geen gebrek daar, dus dan maar een cappuccino. Zou de populariteit van cappuccino misschien te maken hebben met het gegeven dat dat de minst heftige warme drank op de actuele koffiemarkt is? Toch zit ook daar een shot – ware verslaafdentiaal! – espresso in. Maar je wilt toch wat.

In veel Belgische koffiezaken is filterkoffie nooit weg geweest. Daar krijg je soms zelfs – je ware attractie – een klassieke zilverkleurige cafetière op je koffieglass. Zoals in de iconische Oostendse art déco-brasserie Duparc. De koffie druppelt door waar je bij zit. Je ziet het en je ruikt het. Even wachten.... en dan drinken.

Op in ieder geval twee adressen in Leeuwarden is filterkoffie

gebleven. Ten eerste in de nostalgische Grutterswinkel aan de Nieuwesteeg natuurlijk, als eerbetoon aan het bakje troost van vroeger. Waar hij tegenwoordig trouwens veel beter smaakt dan in oma's tijd, hij is dus wel degelijk met z'n tijd meegegaan.

Filterkoffie vind je ook bij de snel groeiende koffieketen Doppio (= dubbele espresso!), die in onze stad aan Ruiterskwartier en Zaailand is gevestigd. Het gaat hier om een melange uit Sumatra, Tanzania en Brazilië en speelt er als 'zwarte koffie' zelfs de hoofdrol. In het bijgeleverde schaalje vind je desgewenst suiker en melk. Natuurlijk kunnen de liefhebbers van uiteenlopende espressovarianten er evengoed alles van hun gading vinden. Doppio voelt kennelijk goed aan wat de mensen willen, want de keten uit Joure is nog niet lang geleden

Dax Gastrobar

Dax Gastrobar te Leeuwarden, staat garant voor gastvrijheid, een goede keuken, prettige bediening, ruime keus in eten en drinken, flexibiliteit, gezelligheid en altijd een goede prijs/kwaliteit verhouding.

- * Dagschotel €10,-
- * Driegangenmenu €27,50
- * Studentenkorting 10% over de gehele rekening

Grote Hoogstraat 32
8911 HB Leeuwarden

Tel. 06-44449349
gastrobardax@gmail.com

De filterkoffie staat
bij Doppio bovenaan

KOFFIE IS

Een eerbetoon aan het
bakke troost van vroeger

uitgeroepen tot beste koffie-
keten van Europa door het in
Londen gevestigde World Coffee
Portal Allegra.

Het kan dus heel goed: filterkof-
fie in de horeca. En het wordt
gewaardeerd, maar dan moet je

er als koffiezaak natuurlijk wel
voor durven uitkomen. Dus de
mogelijkheid niet alleen maar
'onder de toonbank' aanbieden,
alsof je je er voor schaamt, waar-
door niemand er meer naar durft
te vragen. Filterkoffie is toch
geen porno?

Heeft u nog oude (kapotte)
gouden of zilveren sieraden?
Ze zijn veel geld waard!!

Kapot, versleten,
onbruikbaar, wij bieden u
een eerlijke sloopprijs.

Gouden en zilveren
sieraden en munten
kopen wij in voor een
samen met u te bepalen
prijs.

Kom vrijblijvend langs.

PANDORA
GJ VAN ARK
JUWELIER
Nieuwestad 18-20 Leeuwarden 058 212 92 91
www.gjvanarkjuwelier.nl
DONDERDAGAVOND KOOPAVOND GEOPEND

Eens een Leeuwarder...

Tekst en tekening: André Keikes

Wat is nou precies een bekende Leeuwarder? Sterker: wat is een Leeuwarder? Er zijn zo veel varianten. Je hebt fulltime-Leeuwarders, deeltijders, freelancers, neo-Leeuwarders, post-Leeuwarders, interim-Leeuwarders en ook would-be-Leeuwarders. Ik ken zelfs een Leeuwarder te Lelystad, die consequent Liwwadders praat met zijn (niet in Leeuwarden geboren) papegaai.

Ik teken ze in ons aller biotoop: de straten en stegen, kades, pleinen, huizen en gebouwen van deze stad. Ook stadgenoten die ons ontvallen zijn, maar door gerichte gebruikmaking van ons geestesoog blijven voortleven in de wereld van nu. Een Leeuwarder is, laten we het daar op houden, iedereen die 'wat heeft' met Leeuwarden. En verder geen gemopper, geklaag of kritiek op mijn keuze, die is wat-ie is, al had het natuurlijk ook een totaal andere selectie kunnen zijn.

Eddy Evenhuis en Jacob Noordmans

DEEL 16

Eddy Evenhuis (1920-2002) en Jacob (Jaap) Noordmans (1928-2017) vormden ongeveer dertig jaar lang de hoofdredactie van de Leeuwarder Courant. Hun positie was belangrijk, want de LC was toen onmiskenbaar het belangrijkste nieuwsmedium in de provincie. Landelijke dagbladen werden nog weinig gelezen, andere regionale dagbladen waren aanzienlijk kleiner, Omrop Fryslân, aanvankelijk onderdeel van de RONO, speelde nog geen rol van betekenis en internet bestond nog niet. De krant verhuisde begin jaren negentig van de vorige eeuw van de Voorstreek naar een bedrijventerrein, waarna het oude complex in vele stukjes werd opgedeeld. Als Evenhuis en Noordmans nu naar de oude gebouwen zouden kijken, waar ze beiden aan de voorzijde hun werkkamer hadden, zouden ze vreemd opkijken.

Voorstreek

DONATEURS ZIJN BROODNODIG
VOOR GOEDE JOURNALISTIEK
DOE MEE, DONEER! KIJK OP WWW.LIWWADDERS.NL

Stilvallen woningmarkt Zuidlanden zorgt voor geldpijn bij gemeente

Door redactie • Beeld Anton Feddema

Vraag en aanbod sluiten niet op elkaar aan

De Zuidlanden

Hoe staat het ervoor met de grote stadsuitbreiding van Leeuwarden ten zuiden van het Van Harinxmakanaal, De Zuidlanden? Ten oosten van de Overijsselsestraatweg komen er nog twee buurtschappen bij, Unia en De Hem, en aan de overzijde van de weg worden de contouren van de nieuwe wijk Middelsee al zichtbaar. Dat plan is opgesplitst in twee delen: Middelsee fase 1, waar nu 700 woningen gebouwd gaan worden en Middelsee fase 2, waarvan het bestemmingsplan op 22 februari 2023 door de gemeenteraad is vastgesteld.

Het hele plan Middelsee fase 2 behelst de bouw van ten hoogste 2175 woningen met bijbehorende voorzieningen. In het raadsvoorstel lezen we het volgende: 'Omdat het een bestemmingsplan is voor een groot gebied met een lange doorlooptijd is het plan flexibel opgesteld. Hierdoor is het een toekomstbestendig plan en kan er ingespeeld worden op o. a. de demografische- en markontwikkelingen. Daarom worden de segmenten van woningen niet in het bestemmingsplan vastgelegd.'

Het komt er dus op neer dat er wel naar gestreefd wordt om 2175 woningen te bouwen maar dat niet aangegeven wordt wat voor type woningen er gebouwd gaan worden. Terwijl in het Masterplan Middelsee uit 2018 nog wel uitgegaan werd van een woningbouwsegmentering. Wat koopwoningen betreft: 20% vrijstaand, 20% twee onder een kap, 25% rijwoningen en 25% appartementen. Huurwoningen 10%.

Gezien de situatie op de woningmarkt in het algemeen en in Leeuwarden in het bijzonder is het wel duidelijk dat het col-

lege zijn knopen heeft geteld en ook inziet dat het hele idee wat ten grondslag ligt aan De Zuidlanden, duurdere woningen bouwen om kapitaalkrachtige inwoners aan de stad te binden, door de tijd achterhaald is. Wat in Blitsaerd (uiteindelijk, met aanpassingen) wel gelukt is, lukt niet meer in De Zuidlanden.

Het enige deel van De Zuidlanden waar 650 betaalbare woningen zijn gepland is de nieuwbouwwijk De Fellingen in Middelsee fase 2. Hier moeten woningen komen voor starters in de sociale huur, middenhuur en koopwoningen voor mensen met een klein budget.

MARKT VOOR NIEUWBOUW- WONINGEN STORT IN

Volgens de halfjaarlijkse Thermometer Koopwoningen van WoningbouwersNL is de verkoop van nieuwbouwwoningen in Nederland in de tweede helft van 2022 met maar liefst 43% gedaald. De daling van nieuwbouwverkoop is in 2023 versterkt: in januari en februari lag het verkoopvolume maar liefst 50% lager dan in 2022. De oorzaken zijn bekend: inflatie en de explosief gestegen hypotheekrentes. Voor de rest van 2023 zijn de voortre-

kenen ook niet bepaald gunstig. Gezien de slechte rendementen op de vastgoedmarkt betekent het dat het voor projectontwikkelaars lastiger wordt om nieuw kapitaal te vinden om nieuwe projecten te financieren.

ZUIDLANDEN IN ZWAAR WEER

Ook Leeuwarden wordt hierdoor geraakt. Gingen tijdens het herstel van de kredietcrisis de kavels en woningen als warme broodjes over de toonbank, nu stokt de verkoop en de huizen worden maar mondjesmaat verkocht. In een raadsvergadering over het bestemmingsplan Middelsee 2 wees raadslid Tuininga (FNP) er al op dat hij van verschillende makelaars had gehoord dat de verkoop van woningen in De

Zuidlanden ver achterbleef. Deze opmerking werd later gepareerd door een medewerker van de gemeente die aangaf dat het hier sprake is van een tijdelijke dip. Er is inderdaad sprake van een dip waar alle gemeentes met nieuwbouwplannen mee te maken krijgen. Maar in Leeuwarden speelt nog iets anders mee waardoor de dip minder tijdelijk is dan gesuggereerd wordt.

SCHRIJNEND TEKORT AAN BETAALBARE KOOPWONINGEN

De grootste behoefte aan woningen is bij de starters op de woningmarkt en bij mensen met een kleine portemonnee. Voor een woning voor die doelgroep ziet de Vereniging Eigen Huis een koopwoning van 260.000 als

betaalbaar. Tweeverdieners die samen anderhalf keer modaal verdienen (57.000) kunnen dan ruim 250.000 aan hypotheek krijgen. De bijkomende kosten bij de koop van een huis moeten ze zelf betalen.

Om te zien hoeveel betaalbare woningen er voor starters te koop staan in Leeuwarden hebben we de site van Funda geraadpleegd. Op 22 maart stonden er in Leeuwarden 427 bestaande woningen te koop. Hiervan vielen 126 in de prijsklasse tot 260.000 euro. Dat is nog geen 30% van het totale aanbod.

Van de 130 nieuwbouwwoningen waarvan het merendeel nog op tekening wordt aangeboden zijn er slechts zes die binnen de

De huizen worden maar mondjesmaat verkocht

BIJZONDERE

UIT HET ARCHIEF VAN
HET STADSBLAD LIWWADDERS
VINDT U OP DOSSIER LIWWADDERS

[HTTPS://DOSSIER.LIWWADDERS.NL](https://dossier.liwwadders.nl)

VERHALEN

livera

HELE MAAND april

10% KORTING

OP JE NIEUWE BIKINI, BADPAK OF TANKINI
VAN HET MERK LIVERA

Bij laten zien van deze advertentie

Ruiterskwartier 123 8911 BS Leeuwarden

Kloof tussen vraag en aanbod

marge van 260.000 vallen. Wat hier nog niet in is meegenomen is het project Haveneiland, in totaal 76 woningen waarvan de prijs nog niet bekend is. Maar gezien de omschrijving, 44 stoere stadswoningen en een gebouw met 32 luxe appartementen, hoeven we ons weinig illusies te maken dat daar een betaalbare starterswoning tussen zit.

GEEN DOORSTROMING

Betaalbare woningen in de prijsklasse tot 260.000 zijn er genoeg. Maar deze worden bezet gehouden door senioren waarvan de kinderen het huis uit zijn. Alleen al de wijk Aldlân Oost, met voornamelijk gezinswoningen, bestaat voor 40% uit eenpersoonshuishoudens. Bij voldoende doorstroming naar appartementen of levensloopbestendige woningen zouden er heel wat woningen voor starters vrij komen.

In een enquête van de NOS uit 2021 onder gemeenten gaf 55 procent van de gemeenten aan dat de gebrekkige doorstroming van ouderen van grotere naar kleinere woningen de belangrijkste oorzaak van de woningcrisis is. Als er meer doorstroming bij ouderen zou zijn, luidt de conclusie, zou de woningmarkt er beter voor staan. Er zijn echter nauwelijks geschikte en betaalbare appartementen beschikbaar, dus de doorstroming blijft uit.

In Leeuwarden is de situatie niet anders. Levensloopbestendige woningen met op de begane grond een slaapkamer en badkamer zijn er nauwelijks te vinden. De appartementen die nu te koop worden aangeboden in de Zuidlanden vallen voor de meeste senioren buiten hun budget.

OVERSCHOT AAN DURE KOOPWONINGEN

Terwijl voor starters slechts 30% van de te koop staande woningen financieel haalbaar is, ziet de markt voor de woningen in het duurdere segment er heel anders uit. Van de 427 te koop staande woningen op Funda staan er 165 te koop met een vraagprijs boven de 400.000. Dat is bijna 40 % van het totaal. Tel daar het aantal te koop staande nieuwbouwwoningen in het hoogste segment bij op dan is het wel duidelijk dat er sprake is van een disbalans op de woningmarkt. Daar blijft het niet bij. Er staan nu 200 woningen te koop in Middelsee 1. Uiteindelijk worden het er 700, waarvan het merendeel in het duurste segment. Dit geldt ook voor de buurtschappen ten zuiden van Goutum die nog gerealiseerd moeten worden: Unia West met 200 woningen en De Hem, goed voor 400 woningen.

TOEKOMSTIGE ONTWIKKELINGEN

Het is wel duidelijk dat vraag en aanbod nu niet op elkaar aansluiten. Gelukkig neemt het aantal inwoners in Leeuwarden nog steeds toe. Wanneer een flink deel hiervan kapitaalkrachtig genoeg is om vrijstaande woningen, stadsvilla's, of luxe appartementen te kopen is er geen probleem. We hebben dan een buffervoorraad aan dure woningen die zich in de loop van de tijd wel oplost. Om te weten hoe de aanwas van de bevolking er de komende jaren uitziet hebben we het Afwegingskader Woningbouw Gemeente Leeuwarden 2016 geraadpleegd. Volgens de cijfers wordt er tussen 2015 en 2033 een groei verwacht van 5636 huishoudens. Op het eerste gezicht meer dan genoeg om de penthouses en stoere stadswoningen met dakterrassen te vullen. Het wordt een heel ander verhaal wanneer we naar het type huishouding kijken. Die 5636 bestaan bijna geheel uit eenpersoonshuishoudens, totaal 5618 stuks. Wat de tweepersoonshuishoudens betreft, waar ook gezinnen met twee ouders onder gerekend worden, is er zelfs een afname van 99 huishoudens. Verder is er nog een lichte groei van 117 huishoudens van eenoudergezinnen en overige huishoudens. Net als de starters zal ook deze groep aangewezen zijn op woningen of appartementen in het goedkoopste segment.

FINANCIËLE CONSEQUENTIES

Zoals de zaken er nu voor staan wordt het een hele opgave om kopers te vinden voor de 700 woningen in het duurste segment die gebouwd moeten worden in Middelsee 1. Te verwachten is dat voor de resterende woningbouw in Middelsee 2 met 2175 woningen een heel andere invulling qua woontype komt dan oorspronkelijk het plan was. Dat de oorspronkelijke ambities schipbreuk lijden blijft niet beperkt tot de woningbouw. In het Masterplan de Zuidlanden uit 2003 zouden de Werpsterhoek en de Overijsselse Laan een concentratiepunt worden voor zakelijke en niet-commerciële dienstverlening met als vliegwiel het nieuwe station. Volgens het beoogde programma 100.000-150.000 m2 aan kantoren en bedrijven inclusief transitiezone. Dat zijn 14 tot 20 voetbalvelden. Het aantal kantoren wat er nu staat valt op de vingers van een hand te tellen en er is in deze krimpmarkt voldoende bestaand aanbod om in de vraag te voorzien. Ook het station dat hierin een voortrekkersrol zou hebben staat er nog niet. Dat wordt op zijn vroegst 2027.

Dat nu ook projectontwikkelaars pas op de plaats maken blijkt wel uit de hercalculaties grondexploitatie 2022. Daaruit blijkt dat de kavelverkoop ver achter blijft bij de oorspronkelijke planning. Als reden wordt hier gegeven: 'De oorzaak van deze achterblijvende aantallen komt enerzijds door vertragingen in het bouwrijp maken waardoor geplande verkopen naar achteren zijn geschoven en anderzijds zien de ontwikkelaars stagnatie in de verkopen door de stijgende rente en de hoge bouwkosten. Dit leidt tot plaanpassingen en latere afname van gronden.' Wanneer daarnaast blijkt dat de markt voor duurdere woningen zo goed als verzadigd is, wordt de verkoop van kavels helemaal problematisch. Dit alles heeft ook financiële consequenties wanneer we kijken naar de netto contante waarde, het verschil tussen de inkomsten en uitgaven wanneer het project de Zuidlanden is afgerond. Werd er in 2021 nog uitgegaan van een positief saldo van 7,9 miljoen, voor 2022 is dit naar beneden bijgesteld naar 0,3 miljoen. Een bijna te verwaarlozen bedrag op het totaal aan investeringen. Het grote verschil wordt veroorzaakt doordat er nog een bedrag van 38,6 miljoen extra uitgetrokken is voor bevaarbaar water in de Boksumerhoek waar in het ontwikkelkader Middelsee-De Werp (waar de raad in april 2021 mee akkoord gegaan is) nog geen sprake van was. Het is een verliesgevend investering. Per saldo staat er een opbrengst van 29,9 miljoen tegenover. Wanneer dit jaar ook de kavelverkoop verder terugloopt doordat projectontwikkelaars eerst af gaan wachten hoe de woningmarkt zich nog ontwikkelt, heeft

Makelaars zitten duimen te draaien

dit ook financiële gevolgen voor de gemeente. Het is dan niet meer de vraag of, maar hoeveel het verlies wordt op de grondexploitatie.

DE HEM

Dit voorjaar wordt er door de raad een besluit genomen over het bestemmingsplan De Hem. Het argument van tegenstanders om daar niet te bouwen is bekend. Het ligt dicht tegen de Hounspolder, een uniek vogelbroedgebied, dat bij het doorgaan van de plannen niet meer levensvatbaar is. Ook de argumenten van de gemeente zijn bekend: Er is woningnood, we hebben die woningen keihard nodig en door niet te bouwen lijden we verlies door de investeringen die er al zijn gedaan. Volgens het stedenbouwkundig plan moet 55% van de 400 woningen in De Hem bestaan uit dure koop en 2,5 % uit exclusieve koop. Het is nauwelijks realistisch om ervan uit te gaan dat er straks nog een markt is voor dit type woningen en dit kan ook op geen enkele manier onderbouwd worden.

Niet alleen in De Hem zijn er investeringen gedaan. Dat geldt ook voor Middelsee waar bijna alles nog gebouwd moet wor-

den. Ook hier kunnen verliezen optreden wanneer projecten niet doorgaan of wanneer er een andere bouwsegmentering komt. Je moet je dan niet alleen focussen op De Hem, wat eventuele verliezen betreft, maar kijken naar de hele grondexploitatie van De Zuidlanden waar De Hem een onderdeel van is.

Mocht de gemeenteraad toch akkoord gaan met het bestemmingsplan, dan mag er gebouwd worden. Maar wat er gebouwd gaat worden, daar heeft de raad dan geen invloed meer op. Wanneer er geen markt meer is voor die 230 woningen in het duurste segment zal ook het stedenbouwkundig plan op losse schroeven komen te staan. Om tot een rendabele exploitatie te komen zullen er goedkopere woningen komen die dichter op elkaar gebouwd worden. Ook zullen de waterpartijen komen te vervallen waar ook woningbouw komt. Al met al zullen er veel meer woningen komen dan de 400 die er nu gepland staan. Goutum en de buurtschappen zullen dan samensmelten tot een grote stadswijk met als kern een dichtbebouwd gebied. Van het hele idee 'wonen in een landelijke omgeving' blijft dan niets meer over.

Waar zit de echte woonbehoefte?

IN PLAATS VAN NU EEN ONOMKEERBARE BESLISSING TE NEMEN ZOU DE RAAD ER BETER AAN DOEN OM BOVEN WATER TE KRIJGEN WAAR DE WERKELIJKE WONINGBEHOEFTE LIGT, HOE DIE ZICH VERHOUDT TOT DE OORSPRONKELIJKE WONINGSEGMENTERING EN DE FINANCIËLE CONSEQUENTIES HIERVAN. WANNEER HIEROVER NIET MEER HELDERHEID KOMT, OOK VOOR DE INWONERS VAN LEEUWARDEN, LIGT HIER DUIDELIJK EEN TAAK VOOR DE PROVINCIE ALS TOEZICHTHOUDER. ZOVER HOEFT HET NIET TE KOMEN: RAAD, NEEM JE VERANTWOORDELIJKHEID!

WIJ ZIJN VERHUISD NAAR HET CAMBUURPLEIN 1A!

Naast afhalen kunt u in onze ruim opgezette zaak lunchen e.d.

Ontdek nu onze heerlijke menu's én broodjes!

TOM'S CAFETERIA

Download onze app voor acties of gratis producten.

Bestel op onze officiële site www.tomscafeteria.nl voor acties of gratis producten.

Google play

App Store

WWW.TOMSCAFETERIA.NL

LEEUWARDEN IS NU

Van een redacteur • Beeld Anton Feddema

De BoerBurgerBeweging (BBB) sloeg ook in Leeuwarden hard toe. Als nieuwkomer en toch vooral plattelandspartij bij de verkiezingen voor provinciale staten in de Friese hoofdstad 17,4 % binnenhalen, dat is bijzonder. In de Nederlandse provinciehoofdsteden lukte het BBB – behalve in Leeuwarden – ook in Lelystad en Assen om de grootste partij te worden. Ook in steden mobiliseerde BBB de ontevreden kiezers.

De BoerBurgerBeweging (BBB) sloeg ook in Leeuwarden hard toe. Als nieuwkomer en toch vooral plattelandspartij bij de verkiezingen voor provinciale staten in de Friese hoofdstad 17,4 % binnenhalen, dat is bijzonder. In de Nederlandse provinciehoofdsteden lukte het BBB – behalve in Leeuwarden – ook in Lelystad en Assen om de grootste partij te worden. Ook in steden mobiliseerde BBB de ontevreden kiezers.

HAYO APOTHEKER: LEEUWARDEN LANDBOUWSTAD

Hayo Apotheker trad van 1993 tot 1998 op als burgemeester van Leeuwarden. Vanuit de in Leeuwarden dominante partij, de PvdA, was de begroeting destijds minder hartelijk. Hayo was immers van D66. Een concurrerende partij. De PvdA-Leeuwarden hecht aan de eigen macht. En bleef bij de laatste gemeenteraadsverkiezingen (in maart 2022) ondanks aanzienlijk verlies nog de grootste partij. Bij deze verkiezingen dus ingehaald door BBB.

Als burgemeester spande Apotheker zich in om Leeuwarden een herkenbaar profiel te geven. Hij lanceerde de slogan Leeuwarden Landbouwstad. De ideeën zijn naderhand in het vergeetboek geraakt. Nieuwe modes dienden zich aan: dienstenstad, waterstad, cultuurstad, circulaire stad – het houdt niet meer op.

Het is wat in het vergeetboek geraakt dat Apotheker na Leeuwarden een tijdje minister van Landbouw geweest is, van augustus 1998 tot juni 1999. Een weinig succesvol ministerschap. Wim Kok, PvdA en minister-president, liet hem vallen.

Nederland zit met de vraag waar het met de landbouw heen moet. Het was toen al niet anders, want waarom nam Apotheker als minister ontslag? De sanering van de varkenssector kostte hem zijn baan. Apotheker bepleitte voor de varkensboe-

ren een grote mate van vrijwilligheid bij de noodzakelijke sanering. Die sanering moest plaatsvinden door opkoop en afroming van varkensrechten na onderlinge verkoop. De ministerraad steunde hem onvoldoende in zijn 'boervriendelijke' benadering. Aardig om de positie van Apotheker als man van D66 – en als sector-minister – even in gedachten te roepen. D66 als vriend van de varkensboeren. Het kan verkeren.

TEGEN DE ELITE

De overwinning van BBB van Caroline van der Plas bij de statenverkiezingen is indrukwekkend. Platteland tegen de stad, en de burger tegen de elite. Voor de gevestigde partijen een ongekende dreun. Met name het CDA werd slachtoffer. De voormannen/vrouwen van deze partij – in Den Haag en in de provinciale hoofdsteden – stellen zich schuld bewust op. De tekenen des tijds hebben ze niet op tijd waargenomen. Dat geven ze toe. 'De rogge staat er weer dun bij', zo lezen we. Sytze Faber vraagt zich in het Friesch Dagblad af of Caroline van der Plas over haar eigen schaduw heen kan stappen. Een raadselachtige tekst. Maar niet alleen Sytze Faber zit met de handen in het haar.

CDA VERSLAAFD AAN BESTUURSZETELS

Op Omrop Fryslân zagen we op de verkiezingsavond meteen voorbarige bewegingen in het CDA-kamp. Harry van der Molen – tot voor kort nog CDA-kamerlid, en formateur van het vorige college van gedeputeerde staten in Fryslân, presteerde het om – terwijl de desastreuze nederlaag van zijn partij

zich aftekende – al aan het formeren te slaan met Abel Kooistra van BBB-Fryslân. Kooistra hield de boot gelukkig af en zei te denken dat er nog wel meer partijen waren waarmee gepraat kon worden. Het blijft opmerkelijk: het CDA lijkt tot alles bereid om maar bestuurders te kunnen leveren. Waar ook en hoe dan ook. Het argument dat daarvoor wordt gebruikt is stevast de 'verantwoordelijkheid' die men onder alle omstandigheden bereid is op te brengen. Besturen is voor deze partij tot een verslaving uitgegroeid. Terwijl de democratie leeft bij goede oppositie en controle op de macht. Als de kiezers een partij afstraffen, zoals nu is gebeurd, dan past het om een periode van schaamte in acht te nemen en het bestuurderswerk aan anderen over te laten. Bar en boos is de opstelling van Rendert Algra om als man van het CDA te solliciteren naar een functie als gedeputeerde namens BBB. Het politieke onfatsoen straalt ervan af.

'DE GRIFFEMEERDEN HAWWE ÚS DER ÚTSKOFFELE'

Het bestuur van de provincie bestaat uit een college van gedeputeerde staten. De afgelopen periode (2019 – 2023) maakten daarvan deel uit: Avine Fokkens (VVD), Douwe Hoogland (PvdA), Klaas Fokkinga (FNP), die sinds januari 2020 Johannes Kramer opvolgde, Sietske Poepjes en Friso Douwstra (opvolger van Sander de Rouwe sinds september 2021) voor het CDA.

Sander de Rouwe – nu burgemeester van Kampen – zorgde in 2015 voor een kleine revolutie in Fryslân. Als aanvoerder van de grootste partij – het CDA – schoof hij de PvdA aan de kant. Jannewietske de Vries (PvdA) liet zich in de onderhandelingen afserveren. Tot grote woede van de PvdA-ers. Oud-gedeputeerde Bertus Mulder van deze partij liet in de LC noteren: 'De griffemeerden hawwe ús der útskoffele'.

Zulke dingen maken de politiek mooi. Zeker op het provinciale toneel, dat voor de kiezers meestal een show op afstand is. Jannewietske de Vries is inmiddels ook al burgemeester. De SP mocht met Michiel Schrier in plaats van de PvdA tot het college toetreden. Hij zit inmiddels als burgemeester op het eiland Vlieland.

BLOED AAN DE BLAZERS

Van 2015 - 2019 vertegenwoordigde Klaas Kielstra de VVD in het college. De VVD wist in de onderhandelingen 2019 zijn plaats in het college te behouden, maar Kielstra's ambitieuze partijgenoot Avine Fokkens vond zich geschikter als gedeputeerde dan partijgenoot Klaas. Vroeger heette dat bij de VVD 'bloed aan de blazers'. Een opzienbarende affaire bij de VVD was het vertrek van statenlid Durk Pool. Deze voorvechter van de Lelylijn twitterde via een fake account uit naam van de FNP. Het ging om een nep-account, met een logo van de FNP als profielfoto. De komst van de wolf in Fryslân was onderdeel van deze berichten – bedoeld als grap – aldus Pool naderhand. Bij de VVD in Fryslân valt heus wel wat te lachen.

HET FRIESE MODEL: KOFJE EN KOEKE

De naam van Johannes Kramer van de FNP kwam even voorbij. Kramer is nu burgemeester in NoardEast Fryslân. Hij trad voor het eerst op als gedeputeerde in 2011 (college van FNP met 1 zetel, PvdA met 2 zetels en CDA met 2 zetels).

Kramer haalde het landelijke nieuws toen hij op 11 oktober 2019 als gedeputeerde geconfronteerd werd met honderden boze boeren op trekkers die kwamen protesteren tegen nieuwe stikstofregels. De Tweebaksmarkt stond stil en het provinciaal kantoor werd geblokkeerd. Dat was zo ongeveer het begin van de nieuwe agrarische opstand. Op basis van een advies van de commissie Remkes – wie kan de adviezen van deze man nog tellen – wilden de provincies de mogelijkheden voor boeren om ongebruikte stikstof ruimte te verhandelen inperken. De gezamenlijke provincies stelden een programma op, de boeren kwamen met zwaar materieel in actie. Gedeputeerde Kramer was degene die als eerste in Nederland toegaf en de regels introk. Sindsdien weten de boeren hoe je het spel moet spelen. Het bracht Arno Brok en zijn gedeputeerden ertoe om

Klein coronanieuws en andere zaken

lees alle berichten op www.liwwadders.nl

* Een 92-jarige Friso Douwstra-stemmer – we weten ze op te sporen – vroeg zich af of in het stemlokaal van het Oranje Hotel de volgende keer ook een extra schemerlamp geplaatst kan worden. De teksten op de grote lappen papier waren moeilijk te lezen. De klacht is achtergelaten op het bureau. De medewerkers van het stembureau hadden meerdere opmerkingen ge-

kregen over het schemerlicht. De Friso Douwstra-stemmer was ook niet te spreken over het in een glas opgediende kop thee, 'we hebben er maar een uitje van gemaakt', in het voorheen zo vermaarde viersterren hotel. Graag de volgende keer een kopje met een oortje, aldus de Friso Douwstra-stemmer. Zo'n glas zonder oor is veel te heet. Liwwadders: in de bres voor jong en oud!

BBB-STAD

BESTUURDERSPARTIJEN DALEN DRAMATISCH									
	1991	1995	1999	2003	2007	2011	2015	2019	2023
CDA	33,8	29,0	30,6	27,4	25,7	17,7	20,8	16,7	8,7
PvdA	27,3	22,8	25,2	26,2	25,6	23,7	15,5	13,3	10,6

een ‘eigen model’ te lanceren: voor de buitenwereld lijkt dat vooral uit ‘kofje mei koeke’ te bestaan. We zijn gelukkig weer terug bij de boeren. Van Hayo Apotheker via Johannes Kramer naar Abel Kooistra, Friese lijsttrekker van de BBB.

Zowaar haalt de BBB nu een SGP-kamerlid naar Fryslân om mogelijkheden voor een politieke oplossing na de ingrijpende uitslag van de verkiezingen te verkennen. Anders dan BBB-coryfee Femke Wiersma, beoogd gedeputeerde in Fryslân, op de verkiezingsavond in het hoofd had. Ze was misschien wat al te spontaan toen ze een vrouwelijke verkenner namens BBB aankondigde? Wij stonden wat verbaasd. Er moet toch op het eigen Friese erf wel iemand te vinden zijn die deze klus – toegegeven, niet zo eenvoudig – kan klaren.

NATUURINCLUSIEVE LANDBOUW KWAM ONDER HOOGLAND (PVDA) NIET UIT DE VERF

Besturen valt niet altijd mee. Kort voor de verkiezingen maakten gedeputeerde staten een lijstje bekend wat er zoal van het in 2019 gesloten akkoord was gerealiseerd. Het college denkt zelf dat 60% van de doelen is gerealiseerd. De stikstofcrisis, de coronapandemie en de oorlog in Oekraïne zorgden voor moeilijke omstandigheden. Toch signaleert de Leeuwarder Courant dat gedeputeerde staten zichzelf wat te veel eer toedichten. Zo noemt de LC het pijnlijk dat het provinciaal bestuur niet heeft kunnen zorgen voor een toename van het aantal weidevogels in gebieden met agrarisch natuurbeheer. Een tegenvaller – aldus de krant – omdat de coalitie een groot pleitbezorger is van natuurinclusieve landbouw. Gedeputeerde Hoogland (PvdA) had dit in zijn portefeuille.

SGP-ER STOFFER ALS VERKENNER AAN HET SELECTEREN

De verkenner – SGP-er Stoffer – liet na eerste gesprekken weten dat er nog zes partijen in de race zijn voor het nieuw te vormen provinciaal bestuur. En hij adviseert BBB af te koersen op een vierpartijen-coalitie – er zijn er dus nog twee te veel. Wie doen er nu (d.d. 28 maart) in de ogen van Stoffer nog mee? Dat zijn – naast uiteraard de grote winnaar BBB, de PvdA, CDA, FNP, VVD en ChristenUnie.

LIWWADDERS ADVISEERT OM CDA EN VVD BUITEN HET COLLEGE TE HOUDEN

Wie moeten er dan nog afvallen? Hiervoor betoogden we al dat het CDA plaats zal moeten maken. Laat deze partij alstublieft de eer aan zichzelf houden. Gedeputeerde Poepjes was toch al bezig

afscheid te nemen. Sneu voor de nog maar pas tot het hoge ambt van gedeputeerde geroepen Friso Douwstra. Maar in de verkiezingsperiode maakte hij een wankelmoedige indruk, duidelijk bang voor de opkomst van BBB en al te begerig om bij de boeren op het laatste moment nog in een goed blaadje te komen. Krachtige bestuurders opereren anders.

En dan zal ook de VVD ruimte moeten maken. Het gedram van Avine Fokkens over de Lelylijn hangt veel mensen al langer de keel uit. Als we naar de uitslagen kijken, zien we dat de steun voor de VVD van 9,4% van de kiezers is gezakt naar 6,8%. Van 4 zetels daalt de VVD naar 3 zetels. Toch wel een afknapper, goed beschouwd.

‘Ambtenaren mogen hun eigen opdrachten uitzoeken’

Interessant is dan met name de positie van de PvdA. Kan die functioneren in een college, waarin BBB domineert? En mag de PvdA in Fryslân bondgenoot Groen Links zo maar laten vallen? In de Eerste Kamer vormen beide partijen nu een gezamenlijke fractie. De positie van de PvdA in Fryslân lijkt met een stemmenpercentage van 10,6% aardig, maar het was eerst 13,6%. Ook een behoorlijk verlies dus. Van 6 statenzetels blijven er 5 over.

TELOORGANG PVDA EN CDA

Voor de lange termijn – denkers volgen hier de cijfers in procenten sinds 1991 voor de twee partijen die in Fryslân op provinciaal niveau langdurig de dienst hebben uitgemaakt. Het is een dramatische ontwikkeling geweest. Voor het CDA culminerend in de implosie van 2023: een halvering van de aanhang van nog 16,7 % in 2019 naar nu 8,7%. Voor de PvdA vooral vanaf 2015 een pijnlijke achteruitgang: van nog 23,7 % in 2011 naar 15,5% in 2015, 13,3% in 2019 en nu nog weer een daling naar 10,6%.

OOK AMBTELIJK ‘KOFJE MEI KOEKE’

We spraken onlangs met een oud-ambtenaar van de provincie. Hij attendeerde op de losse ambtelijke organisatie. Medewerkers mogen hun eigen opdrachten uitzoeken en als het begint te vervelen, maken ze een snelle switch. Allemaal geen probleem, want in de vele gaten die er zo vallen mogen altijd ingehuurd adviseurs instappen. Dankzij de winsten uit het windmolenpark kan dit allemaal bekostigd worden.

Ongetwijfeld een wat gechargeerde schets van de ambtelijke organisatie en cultuur. Maar toch. Ziet Arno Brok hier wel goed op toe, of is het ook hier vooral ‘kofje en koeke’? Misschien kan SGP-er Stoffer deze problematiek al in zijn adviezen meenemen.

Vrijdag 21 april 2023 | 20.15 uur | Doopsgezinde Kerk Leeuwarden
Entree € 25,- | Kaartverkoop: www.harmonie.nl

‘Basis’

Bloedstollend mooie muziek

Ragazze Quartet
Rosa Arnold - viool
Jeanita Vriens-van Tongeren - viool
Annemijn Bergkotte - altviool
Rebecca Wise - cello

Programma:
Mozart - Strijkkwartet no. 14 'Frühling' KV387
Widmann - Strijkkwartet no. 4
Schubert - Der Tod und das Mädchen

Tekst: Ragazze Quartet & Koos Terpstra

www.appassionata-leeuwarden.nl

Al meer dan
10 jaar
ervaring

MANNING

Uitvaartzorg

058 - 844 83 65 | www.manninguitvaartzorg.nl

Met liefde geregeld

LUNATO KERMIS LEEUWARDEN

19 TM 23 APRIL 2023

TERUG OP HET

CAMBUURPLEIN

Donderdagmiddag 13.00-15.00 prikkelarme uren

Zweefmolen
bij inlevering van deze bon
8 keer voor 10 euro

Skeeball
bij inlevering van deze bon
3 halen , 2 betalen

Loopspookhuis
Bij inlevering van deze bon
3 kaartjes voor 5 Euro

Lijntrek
Bij inlevering van deze bon
Bij 7 touwtjes een extra prijsje

Suikerspin
Bij inlevering van deze bon
Grote suikerspin voor de prijs
van een normale suikerspin

Breakdance
Bij inlevering van deze bon
0,50 cent korting per persoon
per rit

Pusher
Bij inlevering van deze bon
geen 90 maar 110 speelmunten
voor 10 Euro

Extreme ride
Bij inlevering van deze bon
3 halen 2 betalen

Fotoschietalon
Bij inlevering van deze bon
geen 12 maar 16 schoten
voor 6 Euro

Autoscooter
Bij inlevering van deze bon
Besteding 10 Euro = 2 extra munten
Besteding 25 Euro = 5 extra munten

AFVALCONTAINER HUREN IN LEEUWARDEN E.O.?

 Afvalcontainer verhuur
(van 3m3 tot 40m3)

Milieustraat

Bedrijf & Particulier!

Einsteinweg 16 | Leeuwarden

058 213 1018 | info@oldehove-recycling.nl

www.oldehove-recycling.nl

Salonboot de 'Nieuwe Liefde' heeft de haven van het prachtig gelegen en geheel vernieuwde restaurant de Groote Wielen bij Leeuwarden als thuishaven.

HEEFT U IETS TE VIEREN EN WILT U WETEN OF HET SCHIP OP UW GEWENSTE DATUM NOG BESCHIKBAAR IS?

www.salonbootdenieuweliefde.nl

Hotel-Eetcafé Duhoux *sinds 1916*

• ETEN • DRINKEN •
• SLAPEN • GENIETEN •

GREATE BUORREN 4-8 • 9088 AE WIRDUM (FRIESLAND)
TEL: +31 (0)58 255 15 13 • EMAIL: INFO@HOTEL-DUHOX.NL

TOM VAN M^oURIK

Ik leg Hart van Nederland uit dat Vlieland een eiland is

Op mijn 18de had ik mijn eerste kennismaking met Vlieland. Werken in discotheek De Oude Stoep in de prachtige zomer van 1975. Sindsdien is mijn motto: een jaar niet op Vlieland, is een jaar niet geleefd. Ik aarzelde in 2007 dan ook geen moment toen ik gevraagd werd om als wethouder van buiten op Vlieland aan het werk te gaan. Ik werd een halve eilander, heb er fantastische jaren gehad en ook veel geleerd en meegemaakt.

Telefoon. Mr. Frank Visser wil naar het eiland komen om uitspraak te doen in een conflict waarin de gemeente partij is. Gaat de gemeente akkoord met zijn bemiddeling? Ik vraag bedenktijd en fiets snel naar het huis van de tegenpartij. Daar blijkt al snel dat de klaagster voor 100% gelijk heeft. Ze mag een strookje gemeentegrond achter haar woning niet huren terwijl buurman dat wel mag.

Dat kan niet. Gelijke monniken, gelijke kappen weegt op het eiland heel zwaar. We worden het ter plekke eens. Ze huurt het strookje voor een heel schappelijk bedrag en de zaak is rechtgetrokken. Daarna bellen met de rijdende rechter, meedelen dat er geen conflict meer is en dat een komst naar het eiland dus overbodig is. Weet ik misschien niet een ander conflict op het eiland wordt dan gevraagd, want mr. Frank Visser wil toch graag een keer naar Vlieland komen. Geantwoord dat er op Vlieland eigenlijk nooit conflicten zijn en dat iedereen altijd prima met elkaar door één deur kan. Als badgast is mr. Frank Visser natuurlijk altijd welkom. Dat spreekt voor zich.

Vanuit Zwolle wordt meegedeeld dat Hart van Nederland op het punt staat om met een cameraploeg uit te rukken naar Vlieland. Er word verbaasd gere-

geerd op mijn vraag welke boot ze denken te nemen. Hoezo boot? Ik leg ze uit dat Vlieland een eiland is en dus alleen over water te bereiken. Bij het horen van dit nieuwtje wordt in Zwolle meteen besloten om dit item te laten vallen.

Er zijn feestdagen zoals Koningsdag. Ik probeer dan altijd op het eiland te zijn. 's Morgens trompetteren herauten te paard iedereen uit bed. De vlaggen worden uitgestoken en de kinderoptocht eindigt met een aubade bij het gemeentehuis. Spelletjes in de Dorpsstraat en dan de levende stoelendans. Het is heel duidelijk dat je hier razendsnel moet zijn en dat alleen een eilander kan winnen. Daar zorgen de spelleiders wel voor. Ik keek ooit na een snelle sprint ineens van heel dichtbij in de mooie ogen van Monique van der Ven, een bijzonder moment.

Daarna het zonschieten, een traditie uit de oude zeevaart. De herauten komen in de kroeg en verklaren dat het schip van staat op koers ligt. Dat wordt beklonken met een oranjebittertje. De eerste is niet echt lekker, maar de tweede begint al beter te smaken. Verder is de dag dan gevuld met eten, gezelligheid en een drankje en heel soms ben je aan het einde van zo'n prachtige dag dan niet meer aan het zonschieten maar aan het maanschieten.

Soms ben je aan het maanschieten

Caro Kroon

Tekst Aly van der Mark • Foto's Collectie Caro Kroon

Bewoners van de binnenstad hebben haar auto vast wel eens gezien, een grote, zwarte bestelbus met daarop de tekst Spoonk (up your life). En op de kruising van de Grote Kerkstraat/Kleine Hoogstraat (op het hoogste punt van de hoogste terp van Leeuwarden) staat het ook op het hoekpand, de blauwe gevel met zwarte pilaren, de Spoonk Art Cantina. Spoonk, wat betekent het en wie zit erachter?

is

Eigenares van de Spoonk-bus is Caro Kroon. Ze is geboren in Rotterdam, heeft daar gestudeerd aan de Willem de Kooning Academy, daarna volgden studies aan onder meer de Rietveld Academy in Amsterdam en Minerva in Groningen. In de laatste stad volgde ze ook nog een opleiding voor hatha yoga-lerares. Kortom: een veelzijdig mens.

Hoe is ze in Leeuwarden terecht gekomen? 'Ik ben dus geboren in Rotterdam en opgegroeid op de Zeeuwse eilanden. In 2003 ben ik in Turkije verliefd geworden op een (diep) Fries. Die liefde is verdwenen, maar ik ben hem nog altijd dankbaar dat hij mij hier naartoe heeft weten te lokken en zoveel over de Friese cultuur heeft geleerd.'

Dan de naam Spoonk (spreek uit Spoenk): 'Die naam komt van Pippi Langkous. Heldin uit mijn jeugd met een geheel eigen kijk op de wereld. Met 'Spoonk' omschreef Pippi zaken die ze niet begreep en waar ze geen bestaand woord voor wist. En zo kan Spoonk alles zijn wat je maar wilt.'

Spoonk is gericht op kunst en theater voor en door jongeren en jongvolwassenen, maar het gaat verder dan kunstmanifestaties: 'Ik onderzoek wrijvingen in onze normen: hoe we ons gedragen, hoe

we leven, hoe we ons met elkaar verbinden, onze positie ten opzichte van feminisme, gender, het milieu, de toekomst van ons voedsel, (sociale) media, vluchtelingenvraagstukken, politiek, multiculturalisme en meer.'

Dat vertaalt zich in een breed scala aan kunstuitingen: theatervoorstellingen, schilderijen, kunstwerken ter plaatse, films, maar ze toont haar werk ook in galerieën en musea. Het omvat installaties, performance kunst, grafische kunst en illustraties, mode en fotografie, punkachtige publicaties en geëngageerde protesten en commerciële creatieve samenwerkingen.

Ze werkt niet alleen in Nederland maar ook in Namibië, waar Drachten al 25 jaar een zusterstad heeft: Gobabis. Ruim 12 jaar geleden startte ROC Friese Poort in Drachten met een theateruitwisselingsproject tussen de drama-theaterafdeling in Leeuwarden en Drachten en leerlingen van verschillende basisscholen en projecten in de sloppenwijk Epako in Gobabis. De uitwisseling heeft geleid tot vele goede contacten in Gobabis en het nabijgelegen Windhoek. De jaarlijkse bezoeken waren zeer succesvol. Gooitsen Eenling, drama-docent op de Friese Poort had dit theaterproject al die jaren onder zijn hoede. Toen hij in 2016 met pensioen ging heeft hij het stokje overgedragen aan Caro Kroon. Ze hebben samen, naast vele lessen aan

Spoonk

groepen kinderen, de afgelopen jaren een grote groep Afrikaanse docenten bijgeschoold in kunst en theater.

In februari is Caro samen met muzikant Reinout Weima tien dagen in Gobabis geweest voor een herstart van het project, dat wegens Covid-19 drie jaar heeft stilgelegd.

UIT HET DAGBOEK VAN CARO:

'Dinsdag, wederom vroeg uit de veren en op pad naar 'Light for the children' (een Nederlandse stichting die in Namibië weeskinderen een goede toekomst wil geven) voor onze eerste performance. Het vergt even wat tijd voor de juffies om alle kleintjes in het gareel te krijgen in de grote ruimte, maar na een halfuurtje zijn ze er alle 265 klaar voor. We zingen veel liedjes die met tellen te maken hebben maar ook 'Old MacDonald Had a Farm' wordt uit volle borst door alle ukkies mee ge-heyhahoooo. En bij 'If You'r Happy and You Know It Clap Your Hands' en Head-shoulder-Knees and Toes' gaat het dak eraf. Wat een pret, wat een lieve,

blijge gezichtjes, en wat ben ik blij met Reinout, met een muzikant erbij is het zoveel leuker. Na dit feestje lopen we in de inmiddels brandende zon (het is hier gemiddeld 35 graden) naar Khoandawes Primary School, gelukkig in de buurt, een kwartiertje lopen. De bedoeling is een muurschildering te maken op de nieuwe, zinken golfplaten gebouwtjes van de jongste klassen (4-6 jaar) en om met de iets oudere kinderen (7-9 jaar) te zingen en dansen. We maken eerst met water en sugar-soap de zinken golfplaatwand schoon, zodat ik na onze volgende performance de primer kan aanbrengen. Vanaf 12 uur performen we voor vier verschillende klassen van zo'n 40 tot 50 kinderen per klas nog eens het repertoire en vooral 'The Little Green Frog' oogst veel succes. Bij dit liedje moet je net als een kikker je gezicht raar fronsen en daarna je lange tong uitsteken en dat vindt iedereen erg grappig.'

Woensdag: 'We nemen uiteraard weer zo vroeg mogelijk een taxi naar de stad om verf in te kopen bij de 'Build-it'. We lopen dat stuk als het uitkomt ook wel, maar we willen nu niet te veel tijd verliezen. Voor je het weet, staat de koperen ploert weer te branden aan de hemel. Ik laat

Een leuke manier
om creatief te zijn
zonder enige pretentie
en om nieuwe mensen
te ontmoeten

Werk van Marsja van der Ven uit de expositie Best Before

BEGIN APRIL WERD DE NIEUWSTE ACTIVITEIT VAN SPOONK GEOPEND, EEN GROEPSTENTOONSTELLING MET DE TITEL BEST BEFORE. CARO: 'KUNST KAN MENSEN CONFRONTEREN MET MISSTANDEN, ONRECHT EN GEVAAR. MAAR KUNST KAN OOK PRETTIGE VOORUITZICHTEN BIEDEN EN DAARMEE VERLANGENS OPROEPEN. JUIST NU KLIMAATVERANDERING MENSEN OVERAL TER WERELD BEDREIGT, KAN KUNST EEN TOEKOMSTBEELD SCHETSEN OM NIET BANG VOOR TE ZIJN, MAAR OM NAAR UIT TE ZIEN. DE WERKEN IN DEZE EXPOSITIE VERBEEDEN EEN DUURZAME RELATIE TUSSEN MENSEN EN AARDE.' NAAST DE EXPOSITIE (DIE TOT EN MET 30 SEPTEMBER LOOPT) WORDEN ER ALLERLEI WORKSHOPS (DOOR DE DEELNEMENDE KUNSTENAARS), LEZINGEN EN ANDERE ACTIVITEITEN GEORGANISEERD.

mijn ontwerp aan de jongen van de verfwinkel zien en gelukkig denkt hij heel erg met me mee. We hebben namelijk geen budget, ik financier dit idee zelf, en heb nogal wat kleuren nodig. Voor 10 Namibian Dollar per pot (ongeveer 60 cent) krijg ik alle basiskleuren van de regenboog in potten met een heel klein bodempje verferin, restanten van de verf die gebruikt is voor de verfmengmachine. Ik koop er een groot blik wit bij en klaar is Caro. Maar eerst natuurlijk een streepjespatroon aftapen, waar Reinout mij gelukkig mee helpt. Om ons heen begint zich een eerst kleine, maar steeds groter wordende enthousiaste groep kinderen te vormen die elke pauze om ons heen staan om te zien wat we aan het doen zijn.'

VOOR MEER INFORMATIE
WWW.SPOONKLOVESNAMIBIA.COM

Caro werkt niet alleen met kinderen en jongeren, ze heeft in Leeuwarden ook het project Kunst door de Brievenbus opgezet. Tijdens de coronajaren zaten veel oudere mensen noodgedwongen de hele dag alleen in huis. In de Achterhoek is daarom door Amphion Cultuurbedrijf deze formule bedacht. Het bleek een groot succes te zijn en het is overal in het land opgepikt. Het Lang Leve Kunst Fonds stimuleert dat Kunst door de Brievenbus ook in andere gemeenten kan starten. Deelnemers krijgen eens per twee weken een opdracht thuis en delen het resultaat met elkaar en de organisatie. Dat kan via internet of letterlijk de brievenbus, maar in Leeuwarden komt het groepje

mensen dat eraan meedoet een keer per veertien dagen een uurtje bij elkaar in het Sint Anthony Gasthuis. Daar beginnen ze alvast met de nieuwe opdracht. Maar wie daar liever niet aan meedoet, krijgt de opdracht gewoon door de brievenbus. Een leuke manier om creatief te zijn zonder enige pretentie en om nieuwe mensen te ontmoeten. Alsnog meedoen is mogelijk op elk moment.

De Spoonk Art Cantina is ook al 19 jaar een erkend leerbedrijf voor diverse opleidingen in het noorden (Friesland College Leeuwarden, Friese Poort Drachten, NHL Leeuwarden, Noorderpoort College Groningen, Cibap Zwolle), werken bij Spoonk biedt jongeren een stageplek in de vorm van een speeltuin aan creatieve uitdagingen op het gebied van design, kunst, mode, dans, muziek en theater.

Ook op het gebied van theater is Spoonk actief. Eind mei is de première van Ohh... Alright, een vrolijke muziektheatervoorstelling voor jongeren over een pittig onderwerp: rouwverwerking bij jongeren, waarbij hard gelachen mag worden maar die zeker ook wat naschrijnt. In de voorstelling loopt het verhaal over rouwverwerking parallel aan een verkering die uitgaat en de veranderingen van meisje naar vrouw. Zo maakt Spoonk duidelijk dat heftige gevoelens van verlies iedereen kunnen overkomen en daardoor ontstaat er meer herkenning bij elkaar. De voorstelling wordt overal in de provincie gespeeld.

EN NAAST DAT ALLES IS DEZE DUIZENDPOOT OOK NOG ACTRICE EN ZANGERES; ZE ZOEKT TROUWENS TWEE ZANGERESSEN VOOR HAAR TRIO POLKA DOTS. DUS WIE DURFT: LOOP EENS BINNEN BIJ DE SPOONK ART CANTINA, OPEN VAN WOENSDAG T/M ZATERDAG VAN 13.00-17.00 UUR. WWW.SPOONK.COM

Zondag 7 mei 15.00 uur

liwwadders

Stanimir Lambov (Bulgarije) gitaar

Jazz

Gabriele Bertossi (Italië) bass

André Valkenburg drums

Café

vadders

DAX GASTROBAR GROTE HOOGSTRAAT 32 LEEUWARDEN

PERSOONLIJK INTERIEURADVIES

Maak een afspraak voor een **Design Date** en ontvang onze gratis stijlgids.

DE BOER

WOONPROFESSIONALS LEEUWARDEN

SCHRANS 131 | 8932 ND LEEUWARDEN
WWW.WOONPROFESSIONALDEBOER.NL

BIOLOGISCHE KAAS OP DE MARKT

Advertorial • Foto Simon van der Woude

‘Onze kaas is diervriendelijke geproduceerd en vrij van antibiotica. Dat spreekt steeds meer mensen aan. Die vinden de herkomst van de producten die ze kopen belangrijk.’ Mario en Kevin Rosier hebben een vaste klantenkring opgebouwd rondom hun kraam op de Leeuwarder vrijdagmarkt. ‘Het aantal klanten groeit gestaag. Men weet hier wat men eet.’

Iedere maandag doet Mario Rosier zijn ronde. Dan bezoekt hij de leveranciers op hun boerenbedrijf om inkopen te doen voor de markten waarop hij en zijn zoon staan. ‘Rondstappen op het erf van de boer is heel plezierig om te doen. Dan kan ik met eigen ogen zien hoe de boer omgaat met zijn dieren en zijn bedrijf. Dan weet je waar je product vandaan komt.’ Rosier werkte jarenlang bij kaasfabriek Frico. ‘Eerst in Leeuwarden, later in Wolvega en Meppel.’ Over kaas en het produceren van kaas hoeft hem niets te vertellen. ‘In Heerenveen heb ik nog voor een grote producent in biologische kaas genaamd Henri Willig gewerkt, dan zie je de verschillen tussen de kazen, maar ook die in de handel in kazen.’

De diervriendelijke producten, waarbij koe, schaap en geit veel meer ruimte hebben gekregen dan doorsnee het geval is, zijn in trek. Het verbod op gebruik van antibiotica en bestrijdingsmiddelen is in het westen van ons land een vrijwel absolute voorwaarde om deze handel aan de man te brengen. ‘Als je in Amsterdam de markten bezoekt, zie je bijna niet anders. Daar zijn de mensen kritisch, hun gezondheid staat voorop. De vraag op bijvoorbeeld de Westerstraatmarkt bij de Jordaan is vrijwel geheel gericht op biologische producten. Men wil ook weten of de dieren goed behandeld worden. Bij ons zie je nog diversiteit, maar de reguliere kaashandel schuift hier ook op. Dat zie ik op de vrijdagmarkt in Leeuwarden.’

‘Als ik door de provincie rij, dan zie ik aan het landschap waar ik wezen moet. Steeds vaker stappen boeren over op biologisch. Laatst was ik bij een boer in Akkrum die nu drie jaar biologisch boert. Die vertelde mij dat wanneer dat

Ruim tien jaar geleden kreeg Rosier het aanbod om een kraam over te nemen en op de markt in Frederiksoord te gaan staan. Nu staan de twee op dinsdag in Groningen, woensdag in Dokkum, donderdag in Drachten, vrijdag in Leeuwarden en op zaterdag nog altijd in Frederiksoord. ‘Frederiksoord blijft een fijne markt, het is ook de oudste biologische markt van ons land.’

‘Frederiksoord blijft een fijne markt’

voor hem niet mogelijk zou zijn geweest hij dan was gestopt. Nu haal ik daar prachtige producten vandaan. Bij onze kaasmakerijen wordt de melk getest op afwijkingen en daarna zo snel mogelijk verwerkt tot kaas. Onze kaas bevat geen e-nummers of kleurstoffen.’

Het assortiment van de bescheiden kraam van de Rosiers (in het pad waar de biologische kramen staan) is verrassend groot. Naast kaas van Nederlandse koeien-, schapen- en geitenmelk bevat het assortiment ook buitenlandse kazen zoals parmezaan, comté, gruyère en emmentaler. Rosier: ‘We hebben een mooi aanbod dat nog maar net in de kraam past. En wat denk je van het prachtproduct Remeker, gemaakt van de melk van Jerseykoeien die bij Lunteren lopen te grazen? Of neem onze kakelverse eieren voor een prijs onder die van de supermarkt. In Havelte halen we iedere week drieduizend eieren op. Die komen rechtstreeks onder de kip vandaan, ze zijn nog warm!’

OP WEG NAAR EEN GEZONDE LEVENSTIJL

Advertorial • Foto Simon van der Woude

‘Ik help mensen met gewone producten uit de supermarkt op weg naar een gezonde levensstijl.’ Berber Triemstra van Afslankpraktijk My-LifeSlim in Leeuwarden vindt een gezonde relatie met eten een belangrijke voorwaarde voor mensen die hun gewicht in toom willen houden. ‘Sommigen vinden een vorm van begeleiding prettig. Ik ben een stok achter de deur.’

De supermarkt is een walhalla van voedingsproducten. Het ene product wordt met nog meer flair aangekondigd dan het andere. De ene verpakking is nog aantrekkelijker dan de andere. Nooit staat bij die aankondigingen: eet meer suiker, goed voor u! Berber Triemstra: ‘Eigenlijk is het allemaal niet zo moeilijk. Iedereen weet dat er in die producten suiker zit, maar als je eenmaal weet waar je op moet letten hoeft het niet moeilijk meer te zijn. Mijn advies is dan ook: kijk niet naar de voorkant van de producten maar lees de informatie op de achterkant.’

My-LifeSlim kwam op haar pad en dat bleek de juiste drijfveer te zijn om consequent de koe bij de hoorns te blijven vatten. ‘Bij My-LifeSlim staat gezonde voeding uit de supermarkt centraal. Dat sprak mij aan: geen gedoe met extra dure middelen. En wanneer je goed oplet, hoeft je in de supermarkt niet veel duurder uit te zijn dan normaal. Ook in de supermarkt geldt voor haar het advies: geen zakjes en pakjes, maar zelf maaltijden bereiden van kwalitatief goede en verse producten. Niet onbelangrijk is dat je een maaltijd bereidt voor het hele gezin. Je hoeft niet apart te koken voor degene die wil afvallen.’

In maart 2020 begon Berber Triemstra met haar Afslankpraktijk aan het Fonteinland in Leeuwarden. ‘Ja, we begonnen toen de coronaperiode losbarstte. Dat was me wel wat. Maar My-LifeSlim sprak mij zo aan dat ik toch de stap heb gezet en van eigenaar van een kinderopvangbedrijf zelfstandig consulent ben geworden. Dat betekent overigens niet dat ik alleen maar met afslanken bezig ben. Het is meer dan dat. Ik ben een luisterend oor en weet inmiddels dat gezond leven alles te maken

Berber Triemstra is een ervaringsdeskundige. Ze zegt: ‘Na mijn twee zwangerschappen zat ik niet lekker in mijn vel. Ik was jaren bezig om af te vallen en had van alles geprobeerd. Dat ging van crashdiëten tot shakes, tot bijna niks meer eten, om vervolgens weer alles te verorberen wat los en vast zat. Je snapt het wel: niets hielp voor langere tijd. Ik had beter naar mezelf kunnen luisteren, vaak weet je zelf wel wat goed voor je is en wat niet.’

‘Ik ben een stok achter de deur’

heeft met bijvoorbeeld ontspanning, ontstressen, de beweging en voeding. Ik geef tips en reik oplossingen aan. Mijn doel is dat mensen, mannen en vrouwen, jong en oud, een gezonde relatie met eten krijgen en wanneer ze op gewicht zijn, nog steeds kunnen genieten van iets lekkers.’

‘Ik houd van een praktische aanpak die gericht is op resultaat.’ Op haar website www.mylifeslimleeuwarden.nl staat beschreven wat de aanpak is. ‘Bij de kennisgeving krijg je een persoonlijk dagschema, een boodschappenlijst en de leefwijzer mee. Hierdoor wordt het overzichtelijk wat je wel en niet kunt eten. We gaan het lichaam voeden in plaats van vullen en je gaat genieten van gezonde maaltijden met enkele tussendoortjes. Je zult je spiermassa niet verliezen en geen hongergevoel ervaren. Je humeur wordt beter en je voelt je ook fitter en energiever.’

MY-LIFESLIM
06-12318973 • BERBER@MYLIFESLIM.COM

DONATEURS ZIJN BROODNODIG VOOR GOEDE JOURNALISTIEK
WIJ BEDANKEN (NIEUWE) DONATEURS HARTELIJK VOOR HUN BIJDRAGE (VERMELD UW ADRES ALS U BELANGSTELLING HEEFT VOOR ONZE DONATEURSBIJEENKOMST) • **DOE MEE, DONEER! KIJK OP WWW.LIWWADDERS.NL**

EDDY & HENNY:

'INBREKEN IS NYT MEER WAT UT WEEST HET'

EDDY 'Na negen inbraken was Tetsje fan de lingersaak in Bitgummole ut sat. Camera's moesten dur komme.'

HENNY 'Nou, dat het holpen. Bij nummer tien sei de rechter: ut ken oek siën broer weest hewwe.'

EDDY 'Seponeerd.'

HENNY 'De rechtbank liekt op de Willy Walden Show: Ut is nyt mien broer, maar toch is ut de seun fan mien fader. Ra, ra, wie ben ik?'

EDDY 'Inbreken is nyt meer wat ut weest het'

**KN KEUKEN
RENOVATIE**
n e d e r l a n d

Regio Leeuwarden

- ◆ nieuwe keukendeuren
- ◆ nieuwe scharnieren
- ◆ nieuwe werkbladen
- ◆ nieuwe apparaten
- ◆ nieuwe kranen

Als het om de euro's gaat!

keukenrenovatienederland.nl

06 - 2856 3755

ZONDAG 30 april 2023 | 15.00 UUR | Doopsgezinde Kerk Leeuwarden
Entree € 25,- | Kaartverkoop: www.harmonie.nl

'Concerto'

een feestelijk programma met
muziek van Bach en Vivaldi

Musica Amphion

8 musici en solistische bijdragen van:
Rie Kimura – barokviool
Hanna Lindeijer – barokhobo
Albert Brüggen – barokcello
Pieter Jan Belder – klavecimbel

Programma, o.a.:
J.S. Bach – Concerto in E dur voor klavecimbel en strijkers BWV 1053
A. Vivaldi – Concerto 'Alla Rustica' voor strijkers en b.c. RV 151
J.S. Bach – Concert voor viool in c moll voor hobo, strijkers en b.c. BWV 1060

www.appassionata-leeuwarden.nl

BOUWMEDEWERKER?

Wij zijn altijd op zoek naar vakkrachten:

- bouwmedewerkers en ZZP'ers
- technische medewerkers
- leerling bouwers
- timmerlieden
- metselaars
- schilders

Kijk op de website voor overige vacatures

www.recrutius.nl

• wekelijkse betaling
• veel werk in de regio
• korte lijnen & persoonlijk

Kelvinstraat 17-1,
8912 AN Leeuwarden
T: 058 2030888 M: 06 20073713
info@recruitus.nl

recruit
Bouw & meer **us**

Houthandel Noord

Dé specialist in geïmpregneerde houtproducten

Hellingstrjitte 2
9269 PV
Feanwâlden

ONLINE BESTELLINGEN NU 10% KORTING BIJ AFHALEN

www.houthandelnoord.nl

- * DOUGLAS HOUT
- * GEVELBEKLEDING
- * ISOLATIE
- * BOUWHOUT
- * ZWART HOUT
- * OSB PLATEN
- * DAKHOUT
- * SCHROEVEN

KANTOREN
VERGADEREN
FLEXWERKEN
LUNCHEN

CRYSTALIC

Op zoek naar een
dynamische werkplek
of vergaderlocatie?

Bekijk ons aanbod op
www.crystalic.nl

LEEWARDEN | FRANÇOIS HAVERSCHMIDTWEI 2 | 8914 BC | THE NETHERLANDS

crystalic business park